

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

El senyor Maluquer i l'estatut regional

El senyor Maluquer i Viladot, poc conegut de les joves generacions pel seu apartament temporal de la política, va ésser per a molts homes d'aquest temps una revelació inesperada. Per a la majoria, el senyor Maluquer era un bon home que es deixava portar per un corrent sentimental cap a una popularitat que, guanyada en un període avençat de la seva vida, li assegurava una glòria pòstuma. Els fets, però, van demostrar el que ja sabien d'ell els seus íntims. No és un ànciu que frueix la darrera vanitat. Es senzillament un polític destre que, en mig d'una aparent ingenuïtat i d'algunes faltes inevitables de tendresa, va dret a un fi molt clar... Conciliar els seus sentiments monàrquics amb la visió d'una Catalunya mestressa del seu destí dintre d'una Espanya estructurada, i fer possible aquesta solució amb el règim d'una monarquia liberal. Alguns dels actes del senyor Maluquer, dintre de la seva posició política, han estat de molt to. El seu manifest de la vigília de l'arribada del rei i el discurs adreçat al general Berenguer en un dinar de la Rosaleda, són tota una altra cosa que el manifest del Comte de Güell i el discurs d'aquest al banquet dels alcaldes. Hi ha la diferència natural entre el pensament d'un polític instruit i avisat i l'enteniment d'un senyor que vol sortir retratat als diaris. Però l'actuació política del senyor Maluquer ha culminat amb la iniciativa de voler aprofitar l'Estatut Provincial de la Dictadura per a crear, d'acord amb el procediment d'alguns dels seus articles, l'Estatut Regional de Catalunya. La Lliga s'hi va adherir des del primer moment, i els altres partits s'han fet pregar, però amb reserves de forma l'han acceptat, i avui només queda en contra una part de l'opinió extremista. Des del dijous de l'altra setmana, després d'una reunió dels delegats de les Diputacions Provincials de Catalunya, està en funcions, com deuen saber els nostres lectors, una ponència per a la redacció de l'Estatut, a la qual s'ajuntaran, per haver estat invitades les d'ara, les representacions de tots els partits catalans. El treball definitiu de la ponència serà sotmès a l'aprovació de tots els Ajuntaments de Catalunya.

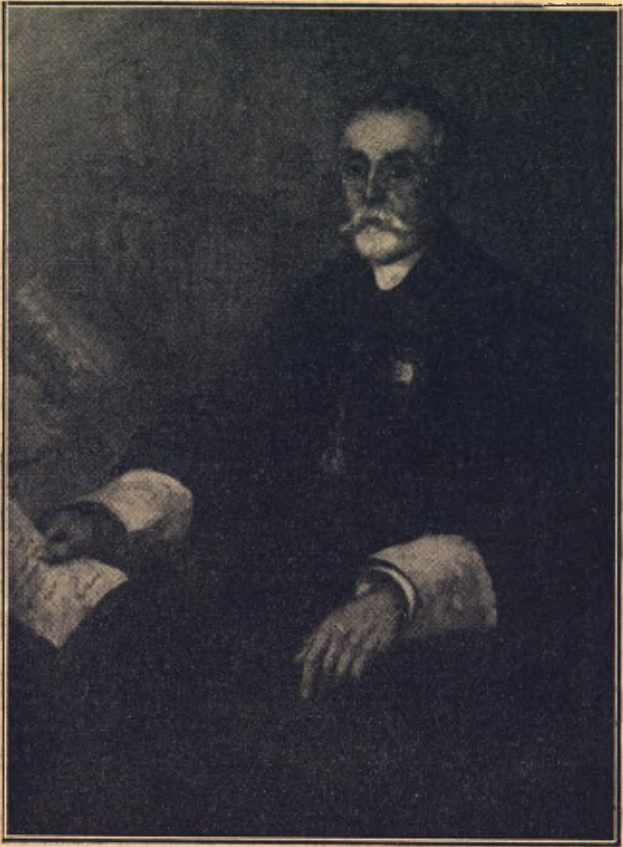
Confessem que a nosaltres no se'ns hauria acudit mai la idea de basar en un decret de la Dictadura la creació d'un organisme polític de Catalunya. D'haver-hi pensat, ens hauria produït una mena de repugnància física. Però, posats en el lloc del senyor Maluquer i mirant la cosa com espectadors, no podem negar que la iniciativa del President de la Diputació té gràcia. Hi ha en el fons l'habilitat d'un vell advocat que sap treure partit de les febleses de l'adversari. Més que el reconeixement legal d'un acte de la Dictadura, sembla una ironia sobre l'ignorància d'un govern que, pensant senyar-se, es tragué els ulls. El fet és que la idea del senyor Maluquer ja ha pres estat oficial dintre la política catalana. No es pot dir que hagi despertat un entusiasme esbojarrat. L'acte solemne de la reunió de les diputacions no va passar d'un èxit discret. Ni al Palau de la Generalitat ni al carrer no hi havia les multituds que no manquen mai en casos semblants. La premsa diària en va donar una informació amable i els escriptors polítics ho varen comentar amb simpatia. Però res més.

Res més per ara. Si el sentiment popular s'hi barreja, ja en tornarem a parlar. Encara manca la música. El cor ens diu que l'hi posarà, però no ho volem descobrir. El que si direm és que, si la cosa no s'atura per motius imprevistos, els extremistes més refractaris acabaran fent el mateix que els altres, i l'Estatut Regional serà l'obra de tots. Coneixem de sobres el que té de decisiu en aquests afers la força d'una emoció popular. Un cop preparat l'Estatut o un cop sotmès al plebiscit dels Ajuntaments catalans, ningú no recordarà que l'origen del procediment hagi estat la ironia d'un hàbil jurista, i l'Estatut pendrà tota la importància d'una concreció simbòlica de les aspiracions catalanes.

Però hi ha ara en aquesta qüestió un aspecte nou que no es pot passar per alt. D'ençà de la visita dels intel·lectuals castellans, els nostres problemes polítics han esdevingut problemes d'interès general d'Espanya. No podem oblidar que la intel·lectualitat castellana, tan diversa i fins contradictòria en la ideologia dels seus homes, va creure descobrir en la cordialitat dels catalans un ajut per a les seves protestes. Avui són molts els nostres amics castellans que es malien de l'èxit de la iniciativa del senyor Maluquer. Hi veuen la possibilitat d'una mena d'acord entre els partits catalans i el govern de la monarquia sobre l'aprofitament d'una obra de la Dictadura per a una solució momentània del

nostre problema polític, i no s'estan de dir la seva decepció. Ho comprenem molt bé; però convé que se'n parli.

Ja vàrem dir en aquestes planes, quan la visita dels castellans, que sentiríem en els nostres primers contactes molts punts de fricció i que ens tindríem de perdonar reciprocament moltes molèsties. La dinàmica dels particularismes nacionals no és mai ni enlloc la mateixa de les altres as-

El senyor Maluquer i Viladot vist per En Canals

piracions polítiques, i tots els que la confonen s'equivoquen. Si aquesta confusió l'estem sofrint cada dia els catalans —els més directament interessats en el moviment particularista de la nostra terra— no té res d'estrany que la sofrenin els castellans.

El tema és massa vast per a una nota com aquesta. Només direm, per concretar el nostre pensament, que el nacionalisme —amor propi per uns, egoisme per altres, necessitat espiritual per tots— és un sentiment que no s'atura, i cerca i troba la seva forma d'expressió en totes les situacions polítiques. El senyor Maluquer, que és monàrquic i no se n'amaga, ha pensat la fórmula de l'hora que passa, i el sentiment particularista del país hi ha respost com era de preveure. Si demà canvia la situació política, l'home que ocupi una posició equivalent a la del senyor Maluquer, encara que sigui el cap d'un Comitè soviètic, trobarà també la seva fórmula, i el sentiment particularista li respondrà de la mateixa manera. En temps de la Dictadura, la fórmula la varen trobar els intel·lectuals, intensificant en forma imprevista la difusió de la cultura catalana, que mai no havia aconseguit tant de fervor popular.

Els que no vegin les coses així no s'explicaran per què subsisteix encara, amb una continuada renovació de preses, el predomini polític d'un vell partit català que, adaptant-se sense esforç a totes les situacions polítiques, es posa sempre en condicions de trobar pel nostre sentiment particularista la fórmula del dia. I tampoc s'explicaran, com els intel·lectuals castellans, que les masses catalanes puguin acollir amb emoció el projecte d'un Estatut Regional dintre la monarquia sense abdicar les seves preferències republicanes.

Els Dijous — Blancs

L'Assemblea d'Acció Catalana

Al saló d'actes del local de la Granvia, va tenir lloc, la setmana passada, l'Assemblea d'Acció Catalana.

Aquest acte potser clou un període, el primer període, d'Acció Catalana. Del romanticisme el partit ha passat a un període més ambiciós i francament polític. En el seu començament semblava que Acció Catalana volgués limitar-se a ésser una mena de maçoneria a la qual haurien pogut pertànyer els catalanistes de tots els partits que haguessin sentit amb entusiasme apostòlic el lema: «Catalunya endins». Fins ara encara hi havia gent que considerava que el fet d'haver presentat candidatura en unes eleccions a Corts havia estat una aventura que, si havia ofert l'oportunitat de fer un primer compte de vots, havia desfogat l'objecte del partit. Entre els que desistaven de fer un partit com una maçoneria, o una confraria, i els activistes polítics, hi havia els que admetien que Acció Catalana havia d'intervenir en les corporacions de govern catalanes.

Malgrat ésser governat per poetes i artistes, el partit en la última Assemblea s'ha pronunciat francament per l'activitat política en tots els ordres. El partit presentarà candidats a les eleccions generals i s'ha declarat republicà. Aquestes dues decisions, com hem dit, clouen un període constituït que comença amb una escissió de la Lliga i es refugia de seguida en el romanticisme més ardent i protestatari. Senyals del temps.

En aquesta Assemblea ja semblava que entre els socis d'Acció Catalana ja no es veien tantes corbates negres de llacet, distintiu que els líders del partit havien acompanyat en els temps històrics. Senyals del temps?

Es curiós que una Assemblea que hauria pogut tenir tanta importància, tractant-se d'un partit jove, hagi transcorregut d'una manera tan pacífica. Certament, existia una oposició que no estava conforme amb l'actuació del Consell. Però no tenia un programa determinat, i per altra banda, no tenia prou homes de prestigi per posar-los a la Directiva. I, naturalment, tot va anar com una seda. En Marian Rubió va proposar que l'Assemblea votés per unanimitat la candidatura oficial per al nou Consell. Resultat d'aquesta gran revolució: En Josep Sunyol, que havia estat sol·licitat per fer de confident de l'oposició, passa a ocupar un lloc en el Consell.

Abans de l'Assemblea, el senyor Marian Rubió i Tudurí passava per un cap de facciosos. Algú va dir a En Nicolau d'Oliver que En Rubió deia que voldria saber en què es distingien la Lliga i Acció Catalana. Tenim entès que En Nicolau respongué: —Això qui pot explicar-li-ho millor és En Josep Pla.

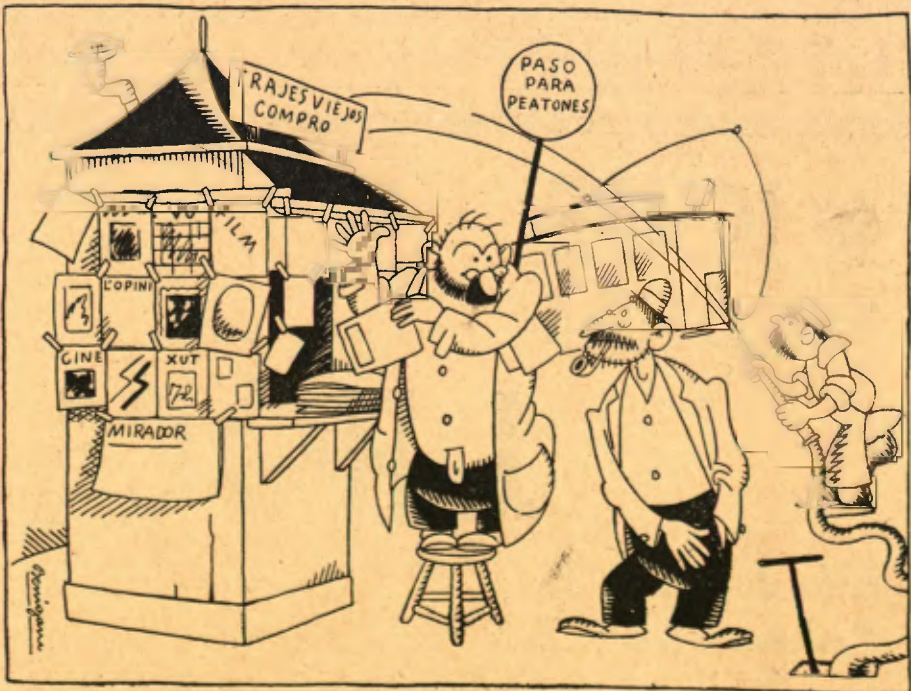
I en Carles Capdevila: —Si no hi hagués cap diferència entre la Lliga i Acció Catalana, ara En Rubió ja seria encasellat pel Govern.

Però En Rubió va voler demostrar que professava la més sana ortodòxia.

Resum: el partit, com diria Gaziol, pot trobar-se davant del catalanisme en el punt on era la Lliga abans de la mort de Prat de la Riba, amb una diferència imposada pel temps: el republicanisme. Els millors deixebles de Prat de la Riba, Nicolau i Bofill, dirigeixen Acció Catalana. Fins ara En Bofill era president del Consell del partit. El poeta ha cedit el lloc a Nicolau d'Oliver, l'hellenista. El partit és governat per poetes i homes de lletres. Aquest fet potser no serà una garantia de grans activitats, però podria ésser una promesa d'austeritat i de puresa. De moment, En Bofill va prometre que Acció Catalana no pactarà mai amb partits que no siguin demòcrates i republicans.

Això vol dir que el catalanisme comença a sentir-se europeu. En Prat de la Riba no havia dit tant. Potser és natural: els almogàvers no són pas gaire lluny encara.

P. Q.

— «La Llibertat»?

— No ha arribat encara. No veu que ha de venir de Madrid?

MIRADOR INDISCRET

Els grans processos de la història

Per manca d'espai no publiquem en aquest número les paraules d'adhesió al nostre company Llates que signen homes de lletres i advocats de totes les opinions religioses, polítiques, socials i literàries i tot, estranyats de l'actitud del senyor Viura i del criteri que ha demostrat la sentència condemnant el nostre company.

L'esmentat document apareixerà en el número vinent.

L'àpat dels felibres

El banquet del Ritz pagat per l'Ajuntament en homenatge als felibres que van venir amb motiu de les festes de Mistral, va anar com una seda. El sistema d'instalar tauletes per a quatre persones va permetre no barrejar els poetes i els escriptors bons amb els poetes i els escriptors dolents.

Els comensals de cinc taules — en total la respectable xifra de vint persones — van acordar que si el Felibrige seguia actuant per Catalunya, per saber si un poeta o un escriptor era bo o, poèticament parlant, destable, només s'hauria de preguntar si es tractava d'un poeta o d'una «cigala» d'or o d'argent, preada condecoració que no han hagut els nostres grans occitanistes ni els homes capaços de traduir Mistral, que per cert no són nombrosos.

Amb motiu d'haver-li estat concedit el títol de «Mestre d'obres del Felibrige» i la «Gran cigala d'argent», va ésser molt felicitat i admirat per moltes persones d'ambdós sexes el senyor Bulart i Rialp. Sigui l'enhorabona.

Gran discurs de l'Estelrich

Com pot suposar-se, en un banquet com el del Ritz dedicat a uns germans dels quals ens separa una frontera massa elevada, el nostre ministre d'Afers estrangers, el senyor Estelrich, havia de pronunciar un discurs. En honor a la veritat, cal confessar que fou un gran discurs, una peça més literària que diplomàtica.

El senyor Estelrich va aprofitar tan preciosa ocasió per a col·locar a felibres i a indígenes una gran part del programa de la Lliga. Va dir que el món tendeix a fomentar el col·laboracionisme i la fraternitat entre els pobles, i que per això nosaltres... etcètera—aquí l'antic i acreditat programa de l'Espanya gran.

En Josep Maria de Sagarra, que tenia per companys de taula en Valls i Taverner i dues senyores sumptuosíssimes, va dir a en Valls:

—Voleu dir que és l'hora de col·locar-nos el programa de la Lliga?

A la qual cosa va respondre en Valls amb la cèlebre frase:

«Puix parla català, Déu li dó glòria.»

En Sagarra i l'ànima que l'aguanta

Per cert que la gent va observar que durant el sopar dels felibres, Josep Maria de Sagarra es distreia una mica massa. Malgrat que a la seva taula hi hagués una presentació femenina tan distingida per la seva bellesa i elegància com pel seu esperit de finesa, el nostre poeta no perdia de vista una senyoreta, a la qual veia per primera vegada, que semblava correspondre de tant en tant amb alguna mirada de profunda compassió.

En una taula que estava al mig d'aquest discretíssim foc fou revelat el secret d'aquesta faccècia que, certament, no arriba pas al flirt.

En Sagarra sap que aquella senyoreta diu cada dia un parenostre demanant la salvació de l'ànima de l'autor de *El Comte Arnau*. Es curiós de saber que el nostre poeta va tenir notícia d'aquesta obra de caritat d'una manera reservadíssima. Tres senyores li van explicar el cas, avisant que no podrien dir-li de qui es tractava i fent constar que ell no coneixia la senyoreta que li feia diàriament aquesta almoïna de simpatia. Però en Sagarra va endevinar el pensament de les tres dames i la primera i darrera lletra del nom de la damisella, amb gran torbació de les persones que li havien donat tan agradable notícia.

A l'Ateneu, després del sopar, en Sagarra fou interrogat sobre aquest rumor, però es va mostrar reservadíssim.

Algú es va atrevir a preguntar al poeta: —I en treu profit aquesta nena de les seves oracions?

I en Brunet va respondre:

—Triomfa i triomfarà.

Animi's, doncs, senyoreta!

Nacionalisme o folklore?

Acabat el sopar dels felibres, el senyor Frederic Mistral («neveu», o, millor dit, renebó) es va dirigir a Josep Maria de Sagarra demanant-li uns versos per a l'àlbum de la senyora Mistral.

I en Sagarra encara no se sap avenir que el nebot de Mistral se li dirigís en francès.

Els que han fet l'Exposició

Tothom sap la importància que sempre s'ha donat en Joaquín Montaner. Des dels temps que feia de secretari de l'Alcalde, vestit de soldat, fins ara, aquest minyó sempre ha pres uns aires transcendents fins per dir que s'havia refredat. També sap tothom que fa poc ha perdut la importància que ha tingut a l'Exposició en els anys que hi ha estat i que viu arreconat sense fer res i sense que ningú el vagi a visitar.

L'altra nit, a l'estrena de *La condessa està*

triste, en Joaquín anà a visitar don Carlos Arniches. Aquest li preguntà com anava l'Exposició, i en Joaquín, arreglant-se les ulleres, va dir-li:

—Mal, muy mal, querido don Carlos... Aquello iba bien cuando lo cuidábamos nosotros, que porque la hemos hecho le hemos puesto todo nuestro amor, pero ahora se va a la liquidación por gentes que desean destruir cuanto hicimos. ¿Qué le vamos a hacer, querido don Carlos! Los vaivenes de la vida...

I l'home prenia aquell to de drama tronat que tan bé li escau.

Les organitzacions

En Joaquín Montaner sempre ha tingut afició a explicar grandeses. Ara en fa córrer unes quantes. Una d'elles, és que darrera d'ell té un capital de cinc milions de pessetes per a fer un diari i que els va oferir a en Pich per a adquirir-li la propietat de *La Noche* i *El Día Gráfico*; una altra, que serà director d'un Banc; també ha fet dir que anirà de director d'una companyia dramàtica per a donar-li una orientació, com fan Martínez Sierra, Sassone, Rivas Cherif, etc., però res de tot això sembla veritat per ara.

Això sí, mentre tant protegeix la gent de l'Exposició. Als que són acomiadats, els fa entrar al seu despatx, els acompanya a la porta amb paraules amables, els diu que si ell manés això no succeiria, i acaba:

—Pero, no se preocupe... Deme su dirección, que yo deseo hacer algo por usted y ya veré de emplearle en alguno de mis numerosos negocios... en perspectiva.

Canvi de nom

En Carles Esplà escriu una carta a un amic seu de Barcelona. Li parla d'algunes visites fetes darrerament a París, i li diu admirat:

«S'ha passat sis anys dient-li «Fernandillo», i ara resulta que l'ha tractat amb tots els miraments...»

Piquiponiana

—Ja estan bé— deia en Pich i Pon— aquests espectacles que ara es donen a l'Exposició. Tant la revista, com l'orquestra de jazz, com això que anuncien del teatre japonès. El que trobo, és que haurien de contractar les germanes Sister...

Anècdota d'exàmens

Cada any, per aquest temps, se'n saben de noves. La d'enguany és aquesta.

Es un examen d'ingrés. El catedràtic dicta, l'examinand escriu el que segueix, oibeint la vox magistri:

Batalla naval entre dos montañas.

El catedràtic s'ho mira i diu al noi:

—Muy mal: nabal con b; batalla nabal entre dos montañas. Entre dos montañas la batalla no puede ser de naves, sino de nabos.

Però el Sr. Garriga...

El senyor Garriga—també de l'Institut, i ex-U. P.—l'any passat se n'havia empecat una de millor. Amb veu majestàtica dictava als pobres minyons: *Haré cuanto pude*.

Els nobs, els pobres nobs, espantats per la solemnitat de l'acte, escrivien allò que els semblava un contrasentit. Però el mestre ho deia...

Els que eren aplicats escrivien *haré* amb h. Els ignorants, *aré*.

Acabat, el senyor Garriga donava raó als ignorants.

—*Aré cuanto pude; del verbo arar* (!!!!) Que després no ens vinguin amb mètodes Montessori.

Pedregales

Sembla que la pedregada d'aquests darrers dies ha estat general. De gairebé tots els punts de Catalunya ens arriben les exclamacions i gemecs dels nostres paguesos, «Maleïda pedregada!», sentiïu arreu.

Només el senyor Magí Roca, l'infatigable «rival» del senyor Foronda en l'afar dels autònibus d'Horta, ha somrigut maquiavèlicament en assabentar-se de determinades pedregades d'aquests dies.

Les que els veïns d'Horta han «dedicat» al primer autòmnibus de la Companyia General que ha inaugurat els serveis interins que li han estat concedits (!) pel nostre Ajuntament.

Les lectures d'En Pujols

Francesc Pujols explicava que està llegint *El Fill de l'Home*, una vida de Jesús escrita per Ludwig.

—I com ens el presenta?—pregunta un amic a Francesc Pujols.

—De país—va respondre en Pujols.

Probablement aquesta frase resumeix molt bé el llibre de Ludwig.

El Sr. Vallès i Pujals

L'autor de l'*Elogi de Catalunya*, que és una obra que no pot elogiar-se millor sinó dient que no té cap tros degut a la ploma del senyor Vallès i Pujals, té a casa seva una gramola que tot sovint tocava *La Marsellesa*.

Ordres superiors de la Lliga li ho han prohibit; així com declarar-se republicà en mitjings i moixigangues.

Ara està furios perquè un veí tot el dia li fa ressonar l'himne de la República Francesa, i, el que és pitjor, el canten la seva cuinera i els dos nois petits.

—Ara només falta—exclama—que ho sapiga en Duran.

Dues obres cabdals

La mort de Maurici Vilumara dona actualitat a totes les petites facècies d'aquest home que no féu altra cosa en tota la seva vida que pintar. No sentia curiositat per a res que no fos l'escenografia. Un dia li sentírem dir:

—Perquè les dues obres cabdals del teatre castellà són *La aldea de San Lorenzo* i *La molinera de Subiza*...

Tracte social

Donya Maria Guerrero estimava molt Maurici Vilumara. Li havia encarregat molts decorats i una vegada el féu anar a Madrid perquè muntés personalment l'obra. Maurici Vilumara parlava un castellà pintoresc i relativament segur. Era tímid, però, i procurava callar davant la gent amb la qual tenia poca confiança. Una vegada discutien al famós *saloncillo de la Princesa*, donya Maria, Benavente, el senyor Díaz de Mendoza i d'altres. La discussió arribà a un punt que Vilumara no pogué més i esclatà:

—*Mire, donya Maria, esto son p... y armas al hombro.*

Rossinyol i ell

En Santiago Rossinyol es divertia molt barallant-se amb Vilumara. Una vegada sentírem el següent diàleg entre ambdós amics:

Rossinyol.—A mi no m'ha agradat mai escriure apartats a les meves comèdies.

Vilumara.—Doncs trobo que s'han d'escriure.

Rossinyol.—Però és que l'apartat no té raó de ser, perquè si el sent el públic, bé l'han de sentir els altres personatges...

Vilumara.—Dispensi! No l'ha de sentir, perquè l'apartat és el pensament d'un home i els altres no l'han pas de sentir...

Passaren uns instants i en Rossinyol va dir, posant-se la mà a la boca:

—En Vilumara, que és un ximple...
—El ximple ets tu!—esclatà en Vilumara.
—Calla, home! Això és un apartat, i tu els apartats no els has pas de sentir.

Paraules d'agonia

En Vilumara estava tan amoïnada amb la seva malaltia i no poder acabar unes comandes de la Junta de Govern del Liceu, que no tenia altra conversa mentre estava al llit. Darrerament va entrar una tarda el fill d'Enric Borràs a la cambra del malalt i sentí que Vilumara deia:

—No està bé de llum això. No està bé. Posar-hi més llum...

—Enric Borràs fill, creient-se que ho deia pels finestrons, s'arribà al balcó i obrí una mica més les persianes.

—Verd! Verd! Més verd!
El noi Borràs obrí més els finestrons!

—No tant! No tant! Vermell als ersos!
Llum a la bateria! Ara, ara fa bonic!
I s'endormiscà santament.

Els amors de Vilumara

Dos que coneixen en Vilumara parlen d'ell:

—I no tingué conquestes?
—No. És a dir, passions amoroses, no. Les defugia. En Vilumara deia: «Les dones et fan perdre temps i diners. Mentre perds el temps i els diners, tampoc et deixen treballar, ni guanyar-ne... És un mal negoci.»

I efectivament, devia creure-ho així perquè mai no li feren rodar el cap. Fa molts anys va tenir un *béguin* per una corista del Liceu, alta i grossa, que vivia al carrer de la Unió. L'home li tenia por perquè ja li havia fet perdre massa hores de conversa. Alguna que altra nit, en sortir del Liceu, es quedava parat a la cantonada de la Rambla i el carrer de la Unió i es preguntava: «Hi vaig? No hi vaig? Caram, ja m'agradaria veure-la i enraonar-hi una mica, però perdre el temps i fins potser me n' enamoraria. No hi vaig, vaja!» I seguia Rambla avall, content de la seva força de voluntat. Això ho contava i ho aconsellava.

—Senzillament, perquè no he tingut temps.

L'Orquestrina del Romea

Aquelles tres amables senyoretes que toquen al Teatre Català Romea el piano, el violí i el contrabaix, i que s'han enfadat tant perquè Emili Tintorer els ha dit des de *Las Noticias* que eren *melancòlicas*, saben situar-se en el punt exacte de concòrdia que demanà Francesc Cambó en el seu darrer llibre.

L'altra nit, amb motiu de l'estrena de *Sombras de sueño*, de don Miguel de Unamuno, ho va poder constatar un amic nostre, que ens deia:

—Aquestes noies són extraordinàriament singulars. Tota la temporada catalana se l'han passat executant als intermedis passadobles, xotis, marxos toreres, etc., i així que es presenta una companyia castellana, ens fan sentir als intermedis totes les sardanes d'en Pep Ventura.

Sobreactivitat

Una tertúlia a l'Equestre, tan animada com permeten la temperatura i les poques coses sensacionals que passen.

Un dels presents, que porta un nom tan conegut en la finança barcelonina, que ha servit molt de temps per designar el summum de la fortuna, diu admirat, referint-se a l'editor Sopena, que acaba d'abandonar la reunió:

—Quin home més extraordinari! Tants llibres que fa, i encara té temps de venir a fer tertúlia...

Fontbernat

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

LA PÉRGOLA

es el Restaurant de moda a l'Exposició

RAMON BES & C.ª

Maquinària, Tipus, Piletatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Agallors, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Teléfono 15524 - Apartat 596

Direcció telefònica: DANIBES

JOIES RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre. 33

Passatge Bacardí. 2

GRAVATS TIPOGRAFICS BADAL I CAMATS

París, 201. - Telèfon 74071

SILUETES CONEGUDES

EL TRAMVIAIRE

No li hem preguntat com es diu. És un home uniformat: un tramviere. Més exactament, un número; un número senar, o sigui un conductor.

En la visió forondiana del món, la humanitat es divideix en passatgers i tramviers. Els tramviers poden ésser parells o senars; si són senars són conductors, els cobradors són parells.

El meu interlocutor és un senar. Costa de fer-lo parlar; la Companyia imposa dis-

mença l'escalafó. L'escalafó va per categories.

La primera categoria equival a trenta tres rals. La segona, a trenta quatre. La tercera, a trenta cinc. La quarta, a trenta sis. Quan ha arribat a la quarta categoria, un tramviere vulgar ha acabat la carrera, porta quatre galonets i quany a nou pessetes, o sigui, comptant en tramviere, trenta sis rals.

Ací es situen les oposicions al generalat,

creció als seus funcionaris. Em conta de bona gana solament anècdotes de passatgers...

—Una matinada conduïa un 57 cap a Sans; era l'últim tramvia. Un matrimoni em fa senyal lluny de la parada. El reglament és sever i no vaig frenar, naturalment. Però l'home que va i s'enfila al cotxe en marxa. Ja tenim escàndol, vaig pensar, i per evitar raons vaig per parar perquè pugui la dona, que s'ha quedat esperada fent aquella comèdia que fan les dones quan els parteixen la família...

Però l'home que se m'en ve a la plataforma de davant i em crida: «Segueixi, home, segueixi, aquesta ja sap el camí de casa!»

Una altra anècdota i una altra, encara; però no hi ha qui el faci parlar del sistema tramviere, que és el que realment m'interessa («No distraïu al conductor» sembla que em repliqui quan abordo aquest tema.

A la fi, l'home pren confiança, i descabellat l'organització de la Companyia, vista per un inferior. El primer que poso en clar és que la unitat monetària de la Companyia és el ral.

El tramviere, quan ingressa, és un suplent i guanya vint-i-nou rals.

Als sis mesos, encara és suplent i en guanya trenta uns.

Efectiu, en guanya trenta dos, i ací co-

que és la categoria dels revisors, passant pel tramviere distingit que ensinistra els neòfits. Aquests instructors guanyen un suplement de dos rals, el dia que acompanyen un aprenent. És el cos pedagògic de la Companyia.

Els revisors guanyen dos rals més que els instructors, ço que en fa quaranta. Quaranta rals, que ja són deu pessetes! Però no ens endinsem en el paradís dels escollits...

Tornem el nostre conductor a la realitat, i prosseguim la dissertació relativa als parells i senars. Un 3 i un 5 acoblats no tenen sentit en les matemàtiques de la Companyia. Un 3 i un 4, en canvi, són la dotació completa d'un tramvia.

Parells i senars guanyen el mateix i treballen les mateixes hores.

Entre set i quaranta cinc minuts i vuit hores i deu—m'explica el senar—; cal fer dos torns diaris, generalment desiguals, amb un interval d'algunes hores.

Hi ha els tramviers bons i els dolents, i per recompensar els uns i castigar els altres, el senyor Foronda aplica un sistema car a Primo de Rivera: res de recursos trágics, una intervenció adequada en el pressupost familiar.

La «xocolata», o sigui els dies de suspensió de sou, és administrada prodigament.

Els premis tenen un caràcter completament automàtic.

Nadal arriba per al tramviere com per a tothom. Per cada fulla diària de control l'empleat rep llavors un ral. Sempre un ral! El funcionari modèlic que no ha tingut cap contratemps en tot l'any se'n pot comprar un complet de basar per a les festes.

Hi ha, encara, premis estimulants, car la Direcció és previsor. N'hi ha per als parells i per als senars.

Pot donar-se el cas, per exemple, que el tramvia vagi exageradament ple. En aquest cas, la Companyia sap que el control dels revisors és insuficient, i cal evitar que el cobrador faci l'orni. Per això ofereix premis per excés de treball, que són atorgats quan el cobrador liquida una receptació superior a la normal. Així si liquida més de 130 pessetes, cobra un premi de dos rals; si la receptació passa de 150 pessetes, cobra vuit rals; si passa de 200 pessetes, vint rals.

Això fa que els cobradors detestin les línies com la de Badalona, i que preferixin les del centre de la ciutat, especialment la número 29.

Els senars tenen també premis extraordinaris. El conductor que porta tres mesos seguits un mateix cotxe sense avaria, rep un premi de vint rals.

Oí més, hi ha concursos periòdics. Un dia cada tres mesos és aplicat un comptador al motor. El fluid després per cada tramvia és controlat escrupolosament. Els campions provisionals són cridats cada any a eliminatòries. Un dia a l'any la Companyia es sent generosa. Atorga un total fabulós de 3,840 rals en premis, o sigui 960 pessetes, distribuïdes així:

Via ampla:
Dos premis de cent pessetes;
Dos de cinquanta;
Quatre de quaranta;
Quatre de vint;
Quatre de deu.

Via estreta:
Dos premis de cent pessetes;
Un de cinquanta;
Dos de quaranta;
Dos de vint;
Dos de cinc.

El conductor que ens informa no és, naturalment, de la pasta dels campions.

—Jo sóc dels de la categoria de trenta quatre rals, amb una colla d'anys de servei i amb més «xocolata» que premis—ens declara—; si em sabéssiu alguna cosa...

—Ja us planyo!

—No ho digueu massa alt; nosaltres, com si diguéssim, som dels de l'Acadèmia...

—Ah! Però hi ha inferiors?

—No és qüestió de jerarquies, sinó de sous.

—Els guardaagulles guanyen vint-i-sis rals, menys que un suplent d'entrada, i tenen solament dos augments d'un ral. Quan en guanyen vint-i-vuit, ja han acabat la carrera.

—Vint-i-sis rals són sis pessetes cinquanta...

—I els peons de via i obres—em confia el conductor, abaixant la veu com si se'n donés vergonya—guanyen vint-i-cinc rals i no els apugen mai.

J. F. PUIG

Un home transcendental: Pepito Rosell, de València

Quan vaig arribar a València, vaig tenir molt de gust a conèixer un personatge extraordinari que se'm va presentar a l'hotel fent-me passar aquesta targeta transcendental:

—*St. Pero yo no pienso decirselo a nadie. —Ni yo tampoco.*

Vàrem parlar una estona més i em vaig convèncer que Pepito Rosell, com li diuen els amics, admiradors i *vasallos*, era un home molt important. Tant, que una vegada va escriure una carta a Canalejas i la hi va contestar Maura. Efectivament, un dia, Pepito Rosell, que ha mantingut correspondència fins amb Sir Eric Drummond, el Secretari de la Societat de Nacions, va escriure una carta a Canalejas demanant-li explicacions referents a un R. D. La «penya» del cafè on anava devia saber-ho, perquè poc després arribava a les mans de Pepito Rosell una carta datada a Madrid i escripta a màquina, amb una signatura semblant a la de Maura. Això va amoïnar el nostre important amic, que es ficà en una tercera del tren correu i es dirigí a casa del cap del maurisme per a esbrinar com havia arribat a les seves mans una carta dirigida a Canalejas i per què la hi havia contestat.

No cal explicar la impressió que féu als servidors de Maura l'entrada d'aquell home al despatx del polític mallorquí.

De tornada a València, Pepito Rosell ha estat un dels elements més interessants en l'actualitat valenciana. Quan un «antic» polític realitzava una política repressiva extraordinària, Pepito Rosell va trametre-li una carta felicitant-lo formalment i dient-li que

—*St. Pero yo no pienso decirselo a nadie. —Ni yo tampoco.*

s'havia d'acabar amb tothom. Pepito Rosell va rebre una resposta tan efusiva, que Carles Esplà l'aprofità per a publicar a dues columnes a *El Pueblo*, de València, per a demostrar el cas que es feia de certs elements.

En un dels viatges que el general Primo de Rivera va fer a València, en arribar a l'estació el rodejaren, com era natural, les autoritats, els elements de la U. P., etcètera, etc., és a dir, l'element truculent de tots aquests temps durs. Pepito Rosell era a rebre'l, i en baixar del tren s'avençà i, quadrant-se davant del Dictador, va cridar:

—*Mi general: soy Pepito Rosell, el que mantiene correspondencia secreta con S. M.*

Sentir això i retirar-se totes les autoritats va ésser cosa d'un instant. Deixaren un cercle clar i veieren com Pepito Rosell xerrava amb el general. Aquest li va dir a cau d'orella:

—*No se lo diga usted a nadie. —Entonces ¿qué debo hacer? —Seguir escribiendo.*

Pepito Rosell es retirà, mentre les autoritats el saludaven militarment, convençuts que es trobaven davant d'un home transcendental.

Aquella nit Pepito Rosell va contar-ho tot a la «penya» del cafè. El secret era esvaït.

FRANCESC MADRID

L'APERITIU

Sobre els felibres.—No fa gaire temps que sobre les pàgines de MIRADOR va ésser reportada una conversa de dos capellans que anaven de viatge; el que me la va explicar va ésser Francesc Pujols. No sé si els lectors la recordaran; feia si fa no fa com segueix:

En veure les soques dels arbres de les carreteres pintades de blanc, un capellà diu a l'altre:

—Em vol explicar què significa això, mossèn Pere?

—Si vol que li sigui franc, mossèn Josep, li diré que la meitat de les coses de la vida són comèdies.

Jo no sé si tenia raó mossèn Pere. És possible que en tingués una mica; en el punt en què no el trobó just és en la manera despectiva com tracta la vida moderna, i com atribueix aquesta condició de comèdia als temps presents.

Segurament mossèn Pere enyorava les tartanes amb tots els ossos desllorats, les paneres coronades de crestes de gall damunt de les cuixes d'una princesa rural, les orelles de les mules guarnides de mosques, i aquells impossibles sotracs de les carreteres preterites, en les quals no hi havia gota de comèdia.

Jo acceptaria la manera de pensar de mossèn Pere si ell digués que la majoria de les coses, des que el món és món, són comèdia. La comèdia va començar en el famós pàmpol que va servir de *slip* a Adam, i en aquells plors una mica desproporcionats quan l'Àngel li va dir que toqués el dos del Paradís. Jo sostinc que els plors d'Adam eren comèdia, com era una mica còmica la indignació de Jeremias, o la joia del rei David posant-se a ballar davant de l'arca. I era còmica l'actitud plàstica i musical dels senadors romans quan assassinaren Juli Cèsar. I encara era molt més còmica l'actitud de Marc Antoni, fent veure que estava dominat per una dona, quan en la realitat no tenia res més que mandra.

Els antics estan plens de comèdies burlesques, sagnants, infames i espectaculars, i no està bé que mossèn Pere ens carregui el mort a nosaltres, i als pobres arbres de la carretera que no hi tenen cap culpa.

Però si els antics i els moderns fan comèdia com poden, hi ha en la nostra època una manera de produir-se la comèdia que fa trencar de riure, o bé impressiona tendrament per la delicadíssima pacotilla que comporta. Ens referim a reproduir certs anacronismes que en el seu temps ja varen ésser pura comèdia.

Vosaltres no heu trobat que els poetes són la gent més olla, més desguitarrada i més *cantamañanas* del món? És clar que la poesia ha servit i encara serveix per unes quantes coses que no val la pena d'enumerar, però els poetes, fins els millors, vistos de la vora, són pessims exemplars de pares de família, de regidors o de vicaris rurals. I això els poetes de tots els temps. Si llegiu la història dels trobadors catalans i provençals, us escurixreu; però, deixant la moral a part i anant a la comèdia pura i simple, no trobeu que no hi ha cap necessitat per cometre un adulteri d'aquells de campanada, o per aconseguir mitja dotzena de llonganisses flamants, de fer la comèdia fins al punt de posar-se una cigala de plata clavada a la boina de vellut, i anar per les carreteres plorant i dient paraules màgiques? Els trobadors del tretze i del catorze utilitzaven aquestes cigales metàl·liques i aquestes plors, amb una sang freda irritant; de passada diuen recadets i esgarriaven les cries.

Feien comèdia, una comèdia adequada al gust del temps, ple de superstició, de frases teatrals i pols incommensurables. Era l'època dels llebrers amb les orelles tallades, dels cinturons de castedat i de la cucurulla al cap de les senyores, i els poetes, si volien fer algun sou i pendre algun caldet de gallina, no tenien més remei que posar-se una cigala al cap i anar fent «ai què tinc!... ai què tinc!...».

El que fa gràcia és que Mistral, el gran i admirat Mistral, i els seus companys, inventessin aquesta gran parada del felibridge, amb les pràctiques i els costums i el gustet excessivament anacrònic dels trobadors provençals. Aleshores la comèdia a què al·ludeix mossèn Pere agafa unes proporcions manicomials. Perquè jo, per exemple, vaig topar-me l'altre dia amb l'excel·lent rosellonès i amic Carles Grandó, amb la miopia i el bigotet que li dona una certa retirada a en Rovira i Virgili, amb l'smoking de vetllada necrològica i, oh deliciós i càndid detall!, a la solapa de Grandó hi havia aturada una cigala d'or, amb les ales rígides i els ulls vermells. La mateixa cigala que els antics trobadors duïen a la boina, i no era sols Grandó, eren els altres amics de Llenguadoc, de Rosselló i Provença, que anaven guarnits amb aquests insectes preciosos.

Em direu que això no té res de particular; que la perruca del Lord Major de Londres, o que la mitra de l'arquebisbe de Toledo, o les mitges del Porrer de la nostra Seu són tan comèdia com les poètiques i metàl·liques cigales que posseïen els nostres amics. Naturalment que hauré de callar, i fins i tot pensaré que els nostres amics de l'altra banda del Pirineu, amb llurs barbes fluvials—les barbes del *capoulié* m'obsessionaran uns quants dies—amb llur retòrica inflamada, tabloire i idíllica, i amb la seva pompa ingènua de processó de Corpus i d'orfeó transcendental, tenen les solapes dels smokings més sofertes per poder aguantar-hi totes les cigales d'or del món.

Comprenc que mossèn Pere, davant dels nostres excel·lents amics de Provença, arrufés el nas; però què diria el pobre mossèn Pere, que s'indigna davant dels arbres amb calçotets de calç, si veïés el mestre *capoulié* clavant el simbòlic i musical insecte a la solapa de l'americana del senyor Bulart i Rialp o del meu simpàtic amic senyor Joan Maria Guasch?

Es clar que les coses, a força d'ésser grostesques, arriben a ésser sublims.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

FITO

BARCELONA

Alguns comentaris polítics sobre el nostre concurs electoral

Sembla que el resultat del nostre plebiscit ha estat una sorpresa per tothom. Volem creure que ho ha estat per a tots els votants. Examinant el contingut dels butlletins de vot, aquesta sorpresa general es comprèn. De dues mil set centes candidatures, només una comprenia els set noms triomfants i només trenta donaven el vot als cinc elegits per majoria. Això vol dir que no varen venir butlletins de nucli o de partit, sinó que tots eren individuals, i que la votació no va ésser massiva en favor de cap llista de candidats. Els noms dels cinc majoritaris, que reuniren ells sols cinc mil set cents cinquanta vots, estan distribuïts de tal manera que en totes les tendències catalanistes que es reflecteixen en el resultat de la votació, no va ésser pensada individualment pels votants, com responen a una candidatura imaginària, sinó que és el resum d'un pensament col·lectiu que ni els mateixos que han ajudat a expressar-lo havien pogut presumir. I aquesta sorpresa, a més de demostrar la sinceritat de la votació, és la novetat del nostre plebiscit, que hauria d'ésser una lliçó per tots.

D'una enquesta sobre el concurs

Agraïm als nostres amics de La Rambla de Catalunya l'ofertament de la seva important col·laboració a la nostra proposta d'un plebiscit més ample que el que hem realitzat. Esperem a veure el que responen els altres companys de premsa, i estem segurs que amb un lleuger canvi d'impressions ens posarem aviat d'acord sobre l'execució del nostre projecte si es creu viable.

No podem negar, per altra part, que ens dol que l'activitat periodística de La Rambla de Catalunya ens hagi privat del gust que

MARIAN ALTÍMIRE

s'ha volgut donar aquest setmanari de fer una enquesta sobre el pensament dels elegits en el nostre concurs. Si l'enquesta l'haguéssim pogut fer nosaltres, hauríem demanat al nostre bon amic el doctor Aiguader que s'hagués deixat de complicar-se l'existència amb les cabòries metafísiques que, segons explica, li dicten la seva actitud política.

Des de l'agilitat de la Lliga que sempre vol trobar el camí més planer fins a la rigidesa del doctor Aiguader que s'entesta a seguir el camí més difícil, hi ha una pila de matisos de conducta que no poden posar en perill la dignitat política del que més en tingui. Si el doctor Aiguader és elegit per anar al Parlament com pensen els nostres lectors, hi haurà d'anar. Plantejar-se en aquest cas un problema de consciència tan enrevessat com el de les seves declaracions ha de resultar, pel nostre gust, molt pesat. I cregui el nostre bon amic que no n'hi ha per tant.

No vol anar al Parlament espanyol mentre estigui pendent el problema de la llibertat de Catalunya, que no pot ésser l'obra de ningú més que del poble català; però un cop obtinguda així aquesta llibertat, el doctor Aiguader aniria al Parlament per tal de millorar la situació del pagès espanyol. Pensem que amb molta raó li dirien aleshores que es cuidi del seu propi pagès. Si de les coses de casa nostra no en té de fer res ningú més que nosaltres fins al punt de refusar tota col·laboració dels estranys, no s'acaba d'entendre bé el propòsit d'anar a arreglar la casa dels altres.

El doctor Aiguader ens tindria d'escollir i fer, en el cas que desitgem d'ésser elegit, el que cal esperar del seu talent i del seu amor per les masses sofrentes.

Els guanyadors del concurs

El lliurament dels cinc premis del nostre concurs electoral ens ha proporcionat l'oportunitat de conèixer cinc ciutadans, entre ells una ciutadana, d'excel·lent qualitat. No és exagerat de dir que aquestes seleccions, aquestes petites nülis, són la sal de la terra, un producte típic del catalanisme, una llavor que segurament no té parí en els països que no tenen «problema previ».

Hem procurat explorar amb bona fe—seria absurd que l'home que fa un solitari fes trampa—llurs opinions polítiques i les raons que varen induir-los a votar les cinc candidatures que millor representen una massa de gent que segueix amb atenció les inquietuds del país.

Cap dels cinc guanyadors del premi està adherit a cap partit. Tots ells han declarat que en unes eleccions de debò votarien en Francès Macià. Tots són simpatitzants d'Acció Catalana i aquesta és la candidatura que preferixen, llevat del cas Macià, al qual consideren que és obligatori de votar. Altírmires (primer premi), Segura (segon premi) i la senyoreta Soledad Carbonell (quart premi) no votarien en Cambó en unes eleccions reals. En canvi en Tarrides (tercer premi) votaria en Cambó perquè és útil que n'hi hagi un, però «segurament no votaria cap altre dels homes de la Lliga». El guanyador del cinquè premi, Francès Ribes, simpatitza també amb Acció Catalana, però votaria certs homes de la Lliga, com Abadal i Cambó.

Cap d'ells, com hem dit, està inscrit a cap partit: tots es diuen catalanistes, però se senten dintre l'òrbita d'Acció Catalana.

Altírmires, Segura i Tarrides són treballadors. Altírmires porta els llibres d'una fàbrica de Gironella; Tarrides és teixidor a Sant Pol de Mar; Segura treballa a Santa Coloma de Queralt; en Ribes és estudiant de Medicina.

Tots són de fora de Barcelona: la senyoreta Carbonell és de Santa Coloma de Queralt, com en Segura. En Ribes és de Vallès. Els barcelonins, doncs, no se n'han emportat cap premi.

Tots són gent molt cultivada i segueixen el nostre moviment polític i literari. Altírmires vol escriure i ha publicat diversos treballs en periòdics del Bergadà. Ha arribat a fer-se una biblioteca d'uns sis cents volums comprats a pols, d'un a un, i és un home—o un xicot d'uns vint-i-cinc anys—que es llegeix els llibres i els paëix. La llista de llibres que adquirirà per valor de cinc centes pessetes omplirà uns buits importants de la seva llibreria. Si certes obres de la Fundació Bernat Metge no fossin esgotades—ens ha dit—hi dedicaria la major part del premi. Li falten, entre altres coses, una part de Plató, el Plutarc, el Tirant lo Blanc, el Decamerone dels frares de Sant Cugat. Hem pogut comprovar que Altírmires llegeix els llibres que compra i fa una certa il·lusió cerciorar-se que en la quietud dels pobles hi ha gent que llegeix els clàssics. Altírmires troba que els diàlegs de Plató són més bons que una novel·la i més divertits.

Si a cada poble de Catalunya hi hagués petits nuclis com els guanyadors dels cinc premis del nostre concurs, la causa del catalanisme pujaria molt de nivell. Una conversa amb gent com aquestes cinc persones, a les quals des d'ara, amb gran satisfacció, comptem entre els nostres millors amics, fa pensar a la gent que escriu que tenim una gran responsabilitat.

Mirant a Gabriel Alomar fora •

La guerra civil a Xina

Totes les persones ben informades d'Europa saben de sobres que les guerres xineses es fan a cops de comunicats, ja que ben rarament les forces enemigues s'arriben a trobar en presència.

Kenkitxi Yoshizawa, actualment ambaixador del Japó a París, explicava un fet vist per ell quan estava destinat a Pequín. —S'ha de desconfiar de les xifres que els generals en cap donen dels seus efectius. Una vegada vaig veure, a Pequín, l'allistament de voluntaris per a l'exèrcit xinès. Arribaven a l'oficina de reclutament i regatejaven la prima que els oferien: «Tres dòlars cada mes, sense fusell», deia un. «De cap manera—feia el reclutador—et donarà un fusell!» «Llavors—objectava el voluntari—, vull quatre dòlars, però no combatré.» «I si has de combatre?» El voluntari, tot mirant esverat el reclutador: «Jo vull ésser soldat, però no vull combatre.» «I si els enemics t'ataquen?» «Ah, però és que els enemics tenen ganes de combatre?», deia el voluntari més esverat que mai.

Es diu, però, que a hores d'ara la guerra a Xina s'ha modernitzat un xic més.

Campanya política a Islàndia

Ja reportàvem setmanes enrera, en aquesta mateixa secció, que aquest estiu Islàndia celebrarà el mil·lenari del seu Parlament, l'Althing. Mentrestant, Islàndia és el teatre d'una comèdia política divertida.

El ministre Jonsson, té temperament de dictador. Com tots els dictadors, té admiradors apassionats o enemics irreductibles. El més aferrissat d'aquests darrers és el Dr. Tomason, un famós psiquiatra islandès, que, per tal d'arruïnar la popularitat del ministre Jonsson, l'ha diagnosticat de boig, i ha escampat la nova tant com ha pogut.

El ministre Jonsson ha respost destituïnt Tomason del seu càrrec de cap dels manicomis de l'Estat. L'alienista ha abandonat la plaça, però, secundat per uns quants metges, ha dirigit una crida als alienats asilats prometen-los que els atendria de franc si se'n van dels manicomis.

Vice-presidenta

La camarada Abidova, que a penes té trenta anys, és l'actual vice-presidenta de la República soviètica d'Uzbekistan, la capital de la qual és Samarcanda. La història d'aquesta noia és molt curiosa. Alguns mesos abans de la revolució russa, quan Abidova tenia dotze anys, son pare se la va vendre a un ric comerciant de Samarcanda, el qual la tancà en el seu harem com a quarta dona. Quan, alguns mesos després, arribaren a l'harem les primeres notícies de la revolució, Abidova organitzà una revolta entre les dones i els guardians de l'harem, i davant una petita tropa d'una dotzena de persones entre homes i dones, aconseguí escapar-se de l'harem, saquejar una armeria, i, presentar-se a Tashkent, on revelà unes grans dots oratòries que la convertiren, en pocs anys, en un dels propagandistes més famosos de l'Àsia Central.

D'Abidova es conta que, recentment, es trobà amb tres condemnats que, acusats d'haver assassinat una delegada bolxevista, eren conduïts a la força. Un d'ells, havent-la reconeguda, protestà de la seva innocència. Abidova mateixa empenygué la revisió de la causa i posà en clar que el culpable era un hisendat, Mauten-Bek, que havia fet cometre l'assassinat per homes seus. Els tres acusats foren posats en llibertat i el veritable culpable, Mauten-Bek, no essent penjat per la seva avançada edat de vuitanta sis anys, fou condemnat a recluïció perpètua. D'aquesta feta encà, la camarada Abidova és considerada per tot l'Uzbekistan com inspirada pels déus.

Propaganda i patriotisme

El 30 del mes passat, les tropes franceses han evacuat la Renània. Alguns dies abans d'aquest fet important en la política europea, per les parets de Magúncia aparegué un cartell amb unes grans lletres que deien:

«Consumiu únicament la MOSTASSA DE L'ALLIBERACIO, producte essencialment alemany.»

L'endemà, sota alguns cartells d'aquests, hi havia aquesta inscripció manuscrita: «Estimats consumidors: Que aquesta mostassa no us sigui massa amargant, a fi que no us vinguin ganes de beure darrera seu un bon vi de Bordeus, producte essencialment francès.»

La vida tranquila

L'ex-president de Mèxic, Adolfo de la Huerta, exiliat del seu país, exerceix de professor de cant a Hollywood.

A principi del mes passat, volgué tornar a Mèxic. La policia no el perdé de vista.

L'endemà de la seva arribada, els policies que el seguien el veieren sortir d'una agència teatral, rodejat d'un vol de noies boniques, i, pel que pogueren sentir els policies, eren acríus que l'ex-president Huerta venia a reclutar per a un film.

Un amic de Huerta el trobà més tard en un restaurant de moda amb tan agradable companyia.

—Vós aquí, president!—exclamà escandalitzat—. En un lloc de diversió!

—Us equivoqueu—replicà Huerta—, hi vinc per guanyar-me la vida i, francament, sóc més feliç que al palau presidencial.

De teves a meves

Un viatger tornava d'Itàlia i, havent-hi només un altre viatger al compartiment, estirà les cames i les posà al seient de davant.

L'altre viatger, un italià, li allargà un diari per fer-li entendre que se'l posés sota els peus, si no volia que algun vigilant feixista li posés cent vint lires de multa.

El foraster s'apressà a complir la indicació.

Passada la frontera franco-italiana, el viatger italià estirà voluptuosament les cames i posà els peus al seient de davant sense cap diari per protegir els coixins.

Un exili voluntari ens ha dut a Mallorca, on cercàvem les tendres quietuds d'aquesta illa caldejada pel sou auríficament que encén les més flamejants idees i virtuts racionals. A prop d'aquesta Mallorca de Joan Alcover i de Gabriel Alomar—i fins i tot la Mallorca de Ramon Llull—hem de trobar, no ho dubtem pas, aquelles imatges tan humanes i senzilles que impulsen cap a la serenitat perenne.

J.M.M. MAS DE XEXARS

Des d'ací hom pot veure la nostra Catalunya més gran i més noble. La discreta distància esborra els detalls que són defectes, esfuma el més innecessari i perjudicial.

Sentim una gran admiració per Gabriel Alomar, aquest home auster, senzill i franc, aquest savi d'esperit tan enter i immarcescible. L'amistat que hem nuat amb ell ens ha fet conèixer l'home i sentir-li aquelles paraules, que són gairebé sentències, que brollen dels seus llavis. Brilla, també, en les converses del català de Mallorca, una tolerància exemplaríssima. A prop de Gabriel Alomar ens retrobem més lliures i no defalleixen les esperances...

I el que ens sorprèn agradablement en ell és la seva gran senzillesa i la seva simplicitat. Fins a casa de Gabriel Alomar—una típica casa mallorquina amb el seu gran pati a l'entrada—es respira un agre-dolç d'austeritat claustral, on el silenci més eloqüent imposa la meditació...

El partit polític de l'Alomar i Catalunya

En una deliciosa conversa que hem tingut amb l'Alomar, li fèrem unes quantes preguntes que ens mereixen les següents i interessants respostes:

—Vós, políticament, pertanyeu a la Unió Socialista de Catalunya, veritat?

—Sí, a aquell grup que lluita per unir les dues grans forces de l'esdevenidor català, que són el pensament i el treball; incorporant al catalanisme els ideals de llibertat i l'obrerisme a la política.

—I ja que ens parreu de catalanisme, què en dieu de la política de la Lliga?

—Que està totalment desplaçada. És aquella política que volia orientar-se falsament cap els fets i que no acceptava res de romàntic ni d'intellectualisme, res d'esperit. En la pràctica, aquesta política ha fracassat, i tant la que atanyia a les dretes com a les esquerres.

—Així el «seny català»...?

—No! Que no en parlin mai més d'això! Jo sóc de la terra de Ramon Llull, que no en va tenir mai de seny. Ell mateix es deia el foll de Déu; com nosaltres ho som dels nostres ideals.

—I Acció Catalana i Acció Republicana?

—Essent llur acció d'esquerra i democràticament social, sempre hi guanyarà el catalanisme, avui més a prop dels ideals de llibertat. Fins ara les esquerres, i d'una manera singular l'obrer català, s'havien deixat portar incondicionalment pels enemics de Catalunya; d'això ve la gravetat de molts defectes polítics del nacionalisme, el qual, allunyant-se de l'obrerisme, es separava d'un dels més vitals problemes socials. Potser ara serà possible que coincideixin l'ideal de catalanitat i l'obrerisme, coincidència que crec primordial i necessària. Així el nacionalisme català, a més a més de basar-se en una sòlida racialitat i en fets històrics eloqüentíssims, s'apuntalarà en la gran ciutat que és Barcelona, amb el seu milió llarg d'habitants...

—Creieu, doncs, que la personalitat immarcescible del catalanisme està en el creixement natural de Barcelona?

—Precisament això ha fet que el nacionalisme català tingui una força espiritual més decisiva que la que puguin assolir els nacionalismes de Basconia i de Galícia. Els d'Alsàcia, Irlanda i tants d'altres, no han pogut fer sentir un crit tan fort de llibertat per la manca d'una ciutat comparable a Barcelona. Encara que tots ells són igualment dignes de comprensió.

—Creieu vós en una regressió general contra el parlamentarisme i el liberalisme?

—No sols no hi crec, sinó que mai és tan forta la imminència de les coses com quan se'n malparla per conjurar-les. Tots els escàndols que hem vist al món, i en una manera singular a Espanya, són deguts a l'autoritat i no al parlament.

—Suposeu, doncs, a prop la república?

—I és clar! I més quan s'ha perjurat la constitució.

—I que podríeu dir-nos alguna cosa sobre el moviment intel·lectual de Catalunya?

—El treball m'absorbeix les hores, i per tant no puc dedicar-me molt a la lectura de gaires llibres, i menys ara que se'n publiquen tants. És un fenomen natural de la creixença de Catalunya. El moviment editorial comença a ser important, i algunes obres representen la majoria d'edat d'un país que s'incorpora a la solidaritat universal de la cultura, com per exemple la Fundació Bernat Metge, encara que es podrien fer algunes reserves quant a alguna traducció en la qual hi ha fragments que es podrien negligir. La presència, però, de Carles Riba en la revisió dels textos, em mereix tota la confiança.

—I de la premsa catalana?

—Actualment, la premsa diària catalana presenta un avenç indiscutible. També caldria esmentar les revistes interessants, algunes d'elles que apareixen en capitals comercials i que moltes vegades tenen una força i un esperit remarcables.

De moltes altres coses ens parla el mestre, però no sabem si ens fóra possible de publicar-les. Abans de posar punt final a l'amable i interessant conversa, hem pensat demanar què opina Gabriel Alomar de l'avantguardisme, i vegeu el que ens contesta:

—Jo, que vaig ésser el creador de la paraula «futurisme», crec que no s'han de confondre aquelles estridències que poden semblar, de moment, un avenç amb les que tinguin natives condicions de permanència i eternitat. Una cosa és l'enlluernament i altra la il·luminació.

I ens acomiadem del mestre—ens enorgullim de considerar-nos deixebles de l'Alomar—que és, allora que mestre, un amic.

J. M. MIR MAS DE XEXARS

Mallorca, juny de 1930.

La Concentración

no sólo de todos los sentidos sino de todas las fuerzas corporales es para el deportista necesidad primordial. A menudo, al terminar el juego, sentimos dolor de cabeza y malestar. Los músculos sometidos a un esfuerzo excesivo empiezan a doler. La

CAFIASPIRINA

es el remedio más adecuado para el deportista, puesto que no sólo elimina en corto tiempo los dolores de cualquier clase como dolor de cabeza, de muelas, jaqueca, neuralgia, etc., sino que reanima y regulariza la circulación sanguínea, sin afectar al corazón ni a los riñones.

LA SOLUCIÓ DE L'AFAITAT!

LES LLETRES

ELS LLIBRES

J. KESSEL, *Els cors purs* (Biblioteca «A Tot Vent»)

Joseph Kessel va néixer a l'Argentina de pares jueus emigrats de Rússia. Va educar-se a Niça, on va estudiar filosofia. Ha estat alumne del Conservatori de París, actor a l'Odéon, redactor del *Journal des Débats*, artiller, aviador, cap d'estació a Vladivostok. A Leningrad va estar a punt d'ésser afusellat pels bolxevics; a Txita, s'ha embriagat amb Semenoff; a Pequín, va casar-se amb una romanesa.

Segons André Billy, que em forneix tots aquests informes, aquest escriptor francès tan movedís, interromp de tant en tant el seu nomadisme per a meditar en un retir introable. D'una manera semblant, però contrària, la seva sobrietat usual és trencada de llarg en llarg per uns quants dies dedicats a una disbauxa seriosa.

Kessel beu aleshores sense embriagament, sense alegria, com qui compleix un deure sense delit, però amb fermesa. Sembla que porti a dins un dimoni que es desperta espaiadament, però sempre amb una set terrible, i que Kessel es dediqui aleshores a abeurar-lo fins a adormir-lo altra vegada.

Sabuts aquesta vida i aquest programa, no us farà estrany de trobar-vos amb un volum de Kessel que us faci anar de cap a cap del mapa. Així ocorre gairebé amb *Els Cors Purs*, obra apareguda suara dins la Biblioteca «A tot vent». La primera de les narracions que conté té per escena Irlanda; la darrera, la Sibèria més oriental.

Tampoc no és estrany (recordeu-vos d'aquell dimoni assedegat i de la calma amb què el seu posseït i possessor l'abeurava) que en totes les quatre narracions d'aquest llibre ens siguin presentats, amb una imparcialitat gairebé excessiva, uns éssers de passions poderoses: Mary de Cork, que enviava a la mort un marit estimat; Makhno, l'ataman foll, que dansava damunt els ventres dels cadàvers d'Ucraïna; Sogub, capità de la divisió salvatge, tendre i ferreny, obsèc i delicat; i els cosacs superbs i les prostitutes heroïques de *Les Nits de Sibèria*.

Vetací la mena de cors purs que Kessel ens presenta en el seu llibre — «cors purs» perquè «un instint, si és net de tot aliatge, sempre té alguna cosa de fort i de verge que força l'admiració. Té aquella puresa dels animals i de les plantes que els nostres sentiments més refinats no poden adquirir».

He de confessar que dos almenys d'aquests cors — el de Mary de Cork i el de Makhno d'Ucraïna — tenen una «puresa» animal excessiva perquè la conducta de llurs possessors pugui despertar cap resso la lluita que es desenrotllava, no fa pas gaires anys, a Irlanda, entre republicans i free-staters, és massa recent perquè en *Mary de Cork* el lector accepti, sense judicar, els sentiments dels personatges. I en llegir *Manolmo i la seva jueva*, el lector mitjà trobarà sense dubte una mica difícil de fer-se càrrec dels sotracos sentimentals d'un ex-presidari poderós i foll que té els canells voltats per les rebaves de «dos sècs ensorrats i grossers» fets pels grillons.

Potser venceríem totes les dificultats que

s'oposen a una comprensió emocionada d'uns tals personatges, si Joseph Kessel volgués emprar el seu art innegable per a entrar en aquests cors que ens presenta i mostrar-nos més íntimament el mecanisme de llurs batecs. En lloc d'això, l'actitud de l'autor és d'una freda imparcialitat; la seva posició, externa, gairebé de repòrter. Les terribles facècies de Makhno són nar-

rades per un dels seus companys; la tumentada «nit de Sibèria» també és explicada des d'un punt de vista completament extern. En *Mary de Cork*, per bé que l'autor no hi renuncia ja d'antuvi a l'anàlisi psicològica dels protagonistes, la impressió és la mateixa, llevat en el bellíssim final desolador.

Podríem dir, doncs, que tres de les quatre narracions que aquest llibre conté, no són més que reportatges. Cal afegir, però, que són uns reportatges magnífics, on una prosa d'una llisora superba ens porta un seguit acolorit d'escenes variades, estranyes, terribles: la Irlanda revoltada contra ella mateixa; la Ucraïna i la Sibèria anàrquiques dels primers anys de l'era soviètica. I en l'altra narració, en *El te del capità Sogub*, Josep Kessel no es limita pas a fer un bell reportatge.

Sogub, capità de la divisió salvatge a l'exèrcit de Wrangel, arriba, desferra llastimosa de l'esbotzada màquina de guerra, a la casa d'un compatriota desconegut, a París. La «puresa», animal del seu cor, no se'n fa tan esquerpa com la dels altres protagonistes d'aquest llibre. I Joseph Kessel abandona la seva posició externa en presentar-nos el i, amb una distribució admirable de les dites, els sentiments i els silencis, ens en transmet les emocions.

Lloem, doncs, *El te del capità Sogub* per damunt les altres narracions d'aquest llibre, però també les altres; i les Edicions Proa que les han publicades, i Just Cabot que ens n'ha fet una traducció admirable.

C. A. JORDANA

*Avui l'avi
ha portat Ovomaltina*

La joventut creu que el gaudi de bona salut és una cosa ben natural; els vells, en canvi, saben apreciar-la. Però les persones experimentades donen Ovomaltina a llurs fills o a llurs nets; car volen veure'ls sans i forts i ben armats contra les vicissituds de la vida. L'home fort és optimista i estima la vida que és la dot dels qui tenen bona salut.

El nombre de les persones de constitució malalissa és ben petit, comparativament al d'aquelles al-

tres qui malmeten llur salut per una alimentació impròpia o un gènere de vida irregular. «Ens emmetzinem amb metzines cares, per curar-nos amb altres metzines», digué un lloer. Si, enlloc d'això, preneu Ovomaltina, aquest fortificant natural concentrat a base d'ous, llet, malta i cacau, us permetrà de suportar la vostra tasca diària, per feixuga que sigui, sense fatiga, mantindrà l'equilibri de les vostres forces i us preservarà de malalties persistents.

Una tassa

d' **OVOMALTINA**

al desdèjuni

crea sang, múscles i nervis.

Llaunes de 250 i 500 grams a les farmàcies i drogueries.
Fabricants: Dr. A. Wander, S. A. - BERNA (Suïssa)

En el centenari de la naixença de Mistral

Lamartine i Baudelaire

Va creixent, en un «allegro» sostingut, el cor de comentaris renovats al volt del nom i l'obra de Frederic Mistral, amb motiu del primer centenari de la seva naixença (8 de setembre de 1830). Ja no cal dir que el moranta nou i mig per cent d'aquests comentaris són ortodoxament laudatoris. Això ens cohibeix una mica. Tenim el dolor de confessar que no havem militat mai en els rengles closos dels mistralians

convencuts. Adhuc, si els lectors volguessin honorar-nos amb llur benevolença, els diríem a cau d'orella que l'obra de Mistral compta entre les nostres enemistats literàries de tota la vida. Quan érem adolescents, intentàrem cinc vegades la lectura de les obres completes del *sage* de Maïano. No poguérem arribar mai a la meitat. Finalment, fa tres anys, emprenguérem a cops de voluntat la tasca heroica. Ens avorrim molt. Però «glòria a Déu!», com diria el propi Mistral—arribàrem a la darrera pàgina. Ens féu l'efecte d'haver posat fi a un periple curiós. Però ens prometérem no reincidir. Mera documentació indispensable per al bon literat normal. Però l'eficàcia nul·la.

En aquesta posició mental, doncs, i retent a l'obra isolada i limitada de Mistral tots els honors i els respectes que se'ns exigeixin, voldríem considerar, amb ulls de lírics joves d'ara, la reacció de dos grans poetes francesos contemporanis de Mistral davant l'aparició, gairebé astral, de *Mireio*: Lamartine (1790-1869) i Baudelaire (1821-1867).

Lamartine, com tots sabem, fou el cavaller servent de Mistral prop de la fama. El prengué en mà el jove autor i el presentà a París, que valia i val tal com presentarlo al món. Mistral, l'«Homer de la Provença», segons l'epítet del propi Lamartine que tanta de sort ha fet, li dedicà el poema. Paradoxal unió de noms sota el signe del destí! El romàntic i el clàssic s'ajunten per a marxar junts pel camí líric.

Lamartine, l'obra poètica del qual és com un suau vellut negre, damunt la tèbia superfície del qual, en passar-hi la mà, s'encén a toc de dits una fina celèstia verbal com un polsim d'estrelles mortes, es complau a actuar noblement de pilot de la glòria del jove provençal, que s'emprèn la construcció èpica tancat dins els murs de vent i llum de la Crau domèstica, embriac de la saba teral, oblidat d'admiracions i influències intel·lectuals, segur de la pròpia independència. Lamartine, l'aristòcrata, el polític i el diplomàtic, l'home d'armes i de món, talla la selva de lloers per on pugui passar a, peu pla l'escolar—pagès que escriu, amb modestia orgullosa, «pels pastors i gents de mas»—. Hi ha un gest magnífic de grandesa patrícia en l'actitud de Lamartine. I el mateix gest, però amb una certa ironia blanca, és el que anima l'actitud agraïda del Mistral adolescent. Dos grans lírics agafats de la mà, de cara al món, és un espectacle que fa bonic. I més bonic encara quan aquests dos lírics són tan difícils de barrejar i unir com l'oli i l'aigua. L'astre que anava a la posta feia un tribut d'argent a l'astre que naixia. I el món admirà, com calia, l'escat de *Mireio* i la fina presentació de Lamartine. Un gran líric poc conegut, però, nat trenta anys després de Lamartine i mort dos anys abans que ell, sospesava amb displicència la glòria mistralenca i en preveia el desinfiament, o, si més no, la semi-esterilitat de cara a l'avenir que ell tan bé preparava i esbantanava. Aquest líric, conegut només d'uns quants amics que no se l'acabaven de pendre molt seriosament, era Baudelaire. Amb data de 1839, trepidant de colera i de menyspreu davant l'èxit popularista de la *Mireio* i de l'obra desviadora de Mistral, l'autor de les *Fleurs du Mal* escriu sarcàsticament: «Ce pauvre Frédéric Mistral, poète patoisant, cornaqué par Adolphe Dumas, charabiaisant...» I més tard, en altre lloc, el moteja, durament, de trist desordenador de la lírica moderna.

Més que no pas l'acarament directe de Baudelaire amb Mistral, però, ens interessa l'enfrontament de Baudelaire i Lamartine, reaccionant diferentment davant el líric punt concret de *Mireio*, amb vistes a l'immediat futur literari. En principi, Lamartine i Baudelaire són els dos extrems oposats d'un mateix horitzó romàntic i format una antitesi curiosament absoluta. Lamartine, però, es perd en l'infinit per a no retrobar-se ja mai més. Mistral, avui, està perfectament situat, jutjat i classificat: és un primitiu nat a deshora, i que, dins la moderna tradició literària, sigui dit amb peus de plom, fa més nosa que servei. Els joves déus antics estaven molt bé i en

llur lloc dintre les eres antigues. Avui, s'exposen a viure solitaris, isolats, sense escolars que valguin ni continuadors eficaços. Criden les admiracions, però hom no s'hi amoina gaire i els abandona dins la seva llum daurada de primitius, una mica com uns valuossíssims objectes de museu. Aquest és el cas de Mistral a hores d'ara i ho serà cada dia més. Baudelaire, en canvi, no solament no es perd mai en

Baudelaire (Foto Nadar)

l'infinit, sinó que projecta la seva força continguda per damunt dels límits del futur, i prepara les noves collites. De tots tres, l'únic que era un veritable intel·lectual pur, és Baudelaire. Tota la seva obra lírica és un feix d'experiments castigadíssims del més autèntic lirisme etern. El seu instint, per tant, reaccionava amb una autoritat estricta davant la rutilant infecció desordenadora de l'anacrònica gran salut mistralenca. Baudelaire, revoltat davant l'èxit de *Mireio*, era el portaveu dels temps lírics que s'apropaven i que nosaltres, lírics d'ara, comencem de viure.

Lamartine i Baudelaire: amants, ambdós, de la vida de grans senyors; el primer com a aristòcrata i el segon com a dandy. Principi i fi d'una mateixa recta del feix de radis de l'entrellat del romànticisme. Lírics nats ambdós; però amb quina força d'evasió dins l'impuls de les divergències! Sobris i correctes en l'acte poètic. Però Lamartine, fluid i fàcil, autor que «cantava com l'home que respira», segons pròpia confessió. I Baudelaire, en canvi, premiós i turmentat, que ha de moure la *pelle et le bateau* per a collir, en el seu clos jardí líric, *bien peu de fruits vermeils*. És curiosa la posició intel·lectual de l'un i de l'altre davant l'èpica de Mistral. Però ens sembla més lògica, més conscient i més congruent, pensant en aquell demà que és el nostre avui, la protesta al·tiva del magnífic Baudelaire. Per a un jove líric català actual, l'elecció no és dubtosa. Entre Mistral, Lamartine i Baudelaire, la intel·ligència pura vota per Baudelaire. Car entre el clàssic que era Mistral i el romàntic que era Lamartine, Baudelaire fixa el joc de balança del fons romàntic cobert per la forma clàssica que propugnem sistemàticament, i que ens sembla ésser la pauta normal de les literatures modernes ben constituïdes, al marge dels esnobismes desorientadors. En literatura no hi ha avantguardismes ni arrearaguardismes. Tot això són niceses que s'inventen els curts de gambals per a fer veure que porten, delicadament, «un missatge». En literatura no hi ha més que intel·ligència eterna. I, a través dels anys, només se salven els intel·lectuals purs. És a causa d'això que l'obrar d'un primitiu com Mistral, de cara a la futura lírica normal de Catalunya, ens omple d'un respecte més aviat fred i, si fa no fa, indiferent.

A. ESCLASANS

Provença - Catalunya

Encara que el centenari de la naixença de Mistral no s'escaigui fins el propi setembre, i sigui aleshores, per tant, l'ocasió de parlar-ne llargament, les festes que aquests dies han tingut lloc a Barcelona ens avancen l'hora de parlar-ne, per bé que avui ens limitem a unes consideracions puèrament marginals, i potser massa esquemàtiques.

Indubtablement, Mistral és més conegut — gosaria dir sense proporcions guardades — a Catalunya que no pas a França. No li ha servit de gran cosa l'estima en què el tenen uns quants escriptors del Migdia, però que escriuen en el francès més pur. I aquí toquem un dels punts importants—crec jo—que haurien de fer pensar més els occitanistes de l'altra banda del Pireneu.

No voldria en cap manera molestar-los dient que la literatura provençal es troba en una etapa primitiva de la qual la catalana començà a sortir ja fa molts anys. Es troba en aquella etapa poètica i folklòrica amb què també començà la renaixença catalana. Igualment com l'atracció, en física, és directament proporcional a la massa (i inversament proporcional al quadrat de les distàncies, sinó que això no interessa en aquest cas), una literatura, com la francesa, sempre d'una gran massa, d'un nivell—prenent la mitjana—elevat, ha absorbit fins aquells homes com Maurras capaços d'ésser poetes en dos idiomes. En canvi, la literatura catalana, des de la seva renaixença, no s'ha trobat contemporàniament amb una literatura castellana de prou massa ni de prou nivell per enlluernar els escriptors catalans.

Cal afegir a això raons polítiques. L'espirit assimillista francès ha estat molt més ben servit que el castellà. Potser el català és més rebecc, conserva millor un fons irredueble que no té el provençal; però això no és sinó una suposició.

Amb les excepcions que calgui—dubto que siguin gaires—, el fet és que la literatura provençal, substancialment i accidentalment, es troba als primers passos: substancialment, per les obres que ens pot presentar; accidentalment, amb institucions com aquesta del Felibrge, de la mateixa utilitat que un dia tingueren els Jocs Florals a casa nostra, però que, temps a venir, quan la literatura provençal es trobi en una etapa més avançada, és fàcil que faci el paper dels Jocs Florals d'ara: supervivència sense pena ni glòria d'un òrgan que no té funció a exercir.

Aquestes consideracions, ben entès, no esgratinen per res la figura de Mistral. Sempre serà l'autor d'un miracle, que són les seves obres. Amb un ambient més rarificat que el que trobaren els autors de la nostra renaixença, l'eclosió d'un poema com *Mireio* té, en efecte, alguna cosa de miracle.

I sobretot, el que els provençals no agrairan mai prou a Mistral, és el *Trésor du Félibrige*, gràcies al qual una llengua desorganitzada, insegura, gairebé un dialecte, ha adquirit drets i consideracions de llengua clàssica.

JUST CABOT

Sir Israel Gollanez

Potser aquest nom només dirà alguna cosa a molt pocs. És el del shakespeareà més erudit dels temps moderns, mort la setmana passada, professor de llengua i literatura anglesa a la Universitat de Londres, autor, entre altres llibres, de l'estudi de les fonts del *Hamlet* i lliurat en cos i ànima al projecte «Shakespeare Memorial Theatre», consagrat a la conservació de la tradició shakespeareana i a assegurar representacions, no sols de drames clàssics anglesos, sinó d'obres modernes de valor.

Ahir fou posat a la venda:

**CATALUNYA
ENDINS**

(Un llibre per tothom i contra ningú)

PER JOAN ESTELRICH

PESETES 5

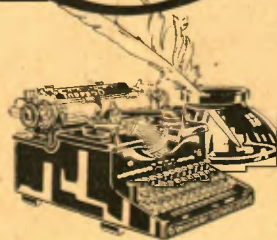
Administració i venda:

Llibreria CATALONIA

Plaça Catalunya, 17 - BARCELONA

Evitareu intervenció de mecànics
adquirint una

TORPEDO
FORTA
i
RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. L.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

El Sol serà el seu invitat si decideix festejar les seves noces al

Restaurant del Parc

I E L T E A T R E

La setmana teatral Present i esdevenidor del teatre

Tres comèdies que són tres maneres de fer teatre

Mentre les companyies catalanes porten als pobles els èxits de la temporada i les set *Puntaires de la Costa*, companyies i estrenes castellanes es succeïxen a Barcelona amb una rapidesa gairebé vertiginosa. Al Romea la companyia Rivas-Cherif ha donat en deu dies deu obres. Al Barcelona

goixosa impressió de Fuerteventura. El bon filòsof de la mala pensada del màuser i l'espíngarda, ha escrit una obra densa d'ombres de somni, sensual de pensaments—no quisiere morir sino desnacer, que no es lo mismo—i de filologia, plena de màximes i de contundències—hospitalidad que viene de

L'original decorat de «La casa de naipes»

la companyia de comèdia del Teatre Infanta Isabel de Madrid, si a la nit manté en el cartell la última obra d'Arniches *La condesa està triste*, posa una obra nova cada tarda. Al Poliorama, Prado-Chicote s'estenen les tardes amb *El Cuatrigemino* i la nit fan *Seis pesetas*. I fa poc que l'argentina Camila Quiroga ha acabat la seva campanya a Barcelona dintre les parets buïlentes de sol de la bombonera del Paral·lel.

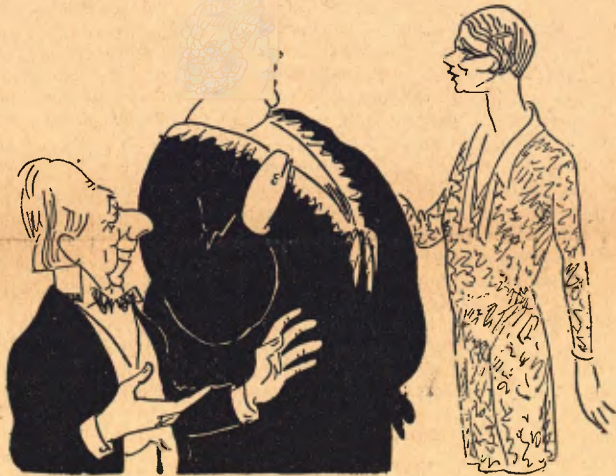
Hem vist la sala d'espectacles del Romea quasi buïda, malgrat el bon conjunt de la companyia, el gran prestigi d'Espantaleón, la simplicitat d'Isabelina Barrón, el madrilenyisme de Canales, l'interès d'algunes estrenes i la conferència tota plena de bona voluntat de Rivas-Cherif. El públic que no anava a veure la Quiroga, ara comença d'omplir el teatre Còmic, on la companyia del teatre Martín, de Madrid, fa *El país de los tontos*. El públic brillant se'l reparteixen els teatres Poliorama i Barcelona. Hom diria que aquest públic espera el benefici d'aquestes dues companyies per començar l'estiu, si dir això no fos una mica massa arriscat.

Rivas-Cherif inaugura la seva temporada al Romea amb una conferència sobre el que ell en diu teatre *clásico moderno* i amb *El rosal de las tres rosas*, de Linares Rivas, obra que sembla desmentir la teoria de Rivas-Cherif, tan poc moderna i clàssica és. En canvi, amb *La casa de naipes*, dels joves Ugarte i López-Rubio, ja ens trobem davant d'una comèdia sentimental novíssima. Novíssima, no pel decorat fet de cartes, sinó per la manera àgil de portar l'acció, pel diàleg precís, tallat, ple de suggerències. *La casa de naipes* recorda alguns moments de Vildrac en el *Paquebot*. En aquesta comèdia d'Ugarte i López-Rubio, com en la comèdia de Vildrac, la dona és de l'home decidit, franc, brutal. És aquest l'únic contacte d'aquestes dues obres, essent els personatges i l'ambient on es mouen absolutament distints. Però el diàleg de *La casa de naipes* és més directe, els dos pretendents es fan de seguida l'un tan simpàtic i l'altre tan antipàtic, que l'espectador pren partit de seguida. I el veurieu gairebé a punt de pujar a l'escenari i animar amb un copet a l'espallat aquell advocat tan tímid que no gosa declarar el seu amor a aquella noia que evidentment ho espera, en el punt madur del cos i del cor, enterada dintre les quatre parets d'una casa de despeses madrilenya. Desil·lusionada, se'n va amb l'home decidit.

Ugarte i López-Rubio ens recorden l'alemanya de frescor, de naturalitat, d'agilitat i de vivacitat dels novíssims autors francesos Achard i Jeanson. En el teatre castellà són els únics que ens recorden tot això.

Després de *La casa de naipes*, la companyia ha posat una obra d'Unamuno: *Sombras de sueño*, comèdia dramàtica en quatre actes escrita per don Miguel sota l'an-

hospital—, de diferenciacions complexes fetes amb una precisió de llampec—*¿Tú amas a Julio o a Tulio?*—. Però el fons humà de *Sombras de sueño*, revestit amb aquest llenguatge que primordialment s'adreça al cervell, fa que l'obra de Miguel de Unamuno no arribi a l'espectador d'aquella manera tan directa com, per exemple, *La casa de naipes*, i que fa els grans èxits. *Sombras de sueño* és més per ésser llegida que no pas representada. El diàleg, que en una lectura reposada podria ésser pres amb tota plenitud en tots els matisos i en totes les profundes ressonàncies, en encavallar-se dalt

Isbert, Maria Bru i Carmen Layra veient en «La condesa està triste»

les taules topa amb la natural resistència del públic, més sensual que cerebral. Les paraules espeteguen a les orelles de l'espectador, però no penetren. I tot plegat fa l'efecte que autor i espectador s'estenen en un cos a cos inútil. *Sombras de sueño* és una obra per ésser llegida.

Carlos Arniches s'ha apuntat a Barcelona un altre èxit, amb la caricatura *La condesa està triste*—la incomparable Maria Bru. Així com en *El último mono*, la comèdia sentimental i la comèdia de riure diríem que són com dues paral·leles de les mateixes dimensions, s'estableix un veritable equilibri, podríem dir que *La condesa està triste* és una línia de farsa corbada en alguns punts per moviments de comèdia sentimental com *Senyora ávia vol marit*, de Pous i Pagès. Predomina la caricatura, la farsa. Els moments de sentiment passen ràpids com un llampec, sense que l'espectador gairebé s'adoni d'aquestes transicions. Tota l'obra llisca damunt d'uns coixinets fins i pessigol·lejants de bon humor, de gràcia. És una obra somrient de cap a peus. Homes, sentiments, actes, institucions, tot és caricaturitzat d'una manera intel·ligent, com aquell que no diu res. És una caricatura d'allò més reeixida dels primers amors tardorals, i de tot allò que volta o pot voltar entorn dels primers amors tardorals.

RAMON PEI

El cas del teatre català

Malgrat de la revolució que introdueix el cinema parlat en el món dels espectacles, opino que no és necessària, fatal i irremediable, com pensen alguns amics meus, la mort del teatre català. És pot salvar, pot subsistir almenys en la mesura que subsisteixen altres teatres en llengua no multimilionària. Però el meu optimisme en aquest punt no és incondicional, sinó que demana un seguit de condicions que vull expressar en aquest article.

Per arribar a un optimisme racional no hi ha altra solució sinó començar per engolir amb coratge una forta dosi de pessimisme. No crec—i diverses vegades he sostingut en públic aquesta tesi—que el nostre teatre estigui avui pitjor que vint anys ençà, ni pitjor que deu anys ençà. Podríem dir i tot que té un públic força més nombros, que en determinats moments—dissortadament breus—entra en contacte amb sectors de públic que li eren refractaris; que, de tant en tant, incorpora en tradició o en original, corrents d'una novetat preciosa... Però és innegable que tots aquests avantatges sumats no priven a ningú que vulgui veure clar el nostre problema que el teatre català, tal com és avui, no pot lluitar amb garanties d'èxit contra cap forma d'espectacle modern. Ell avança, sí, però a un pas que no sols no li permet de seguir el moviment general, sinó que l'obligua a restar ostensiblement endarrerat. Així és que, estant cada vegada millor, ens fa l'efecte que cada vegada està pitjor.

Quines tares hi veiem? Oh! No cal rumiar gaire per dreçar-ne la llista.

- No hi ha sales decentes ni escenaris ben utilitats.
- No hi ha empreses.
- No hi ha autors.
- No hi ha actors.
- No hi ha crítics.
- No hi ha públic.

Resum: no hi ha res. NO HI HA RES! Encara que escric tranquil·lament a casa, en un silenci sols sincopat pel tel·leig de la màquina, no deixo de sentir la cridoria que promouen aquestes declaracions rotundes. La veritat és que poques persones gosin formular-les totes; habitualment, cada gremi sol atribuir les culpes als altres, i el mateix públic, que podria arribar al radicalisme màxim, no sol trobar tants culpables com jo; amb un parell o tres sol tenir-ne prou per explicar la causa de les seves desil·lusions o dels seus neguits.

No hi fa res. Deixeu-me engolir la meua copa de pessimisme, curulla fins a les vores. Ho necessito. Sense desembarassar completament el terreny no sabria edificar res... Tot plegat és tan ple de pols, de rutines i de runes, que els arquitectes no poden ni entrar-hi per pendre mides i alçar el projecte. És dolorós, però; almenys *in mente*, cal desembarassar el nostre teatre de tot el que l'ocupa actualment—comprentent-hi a mi, és clar!—Només així, davant el solar net i excavat podem pensar en la construcció que ens falta. Ara, és impossible. Comencem.

a) No hi ha locals.

No en fa poc de temps que denuncio aquesta falla que cal considerar com a substancial! El meu èxit fins ara no es pot dir que hagi estat esclatant. A estones, fins he sentit la velleïtat de passar de la predicció a l'acció i treballar directament per formar

una societat anònima que s'encarregués d'erigir a Barcelona un parell de teatres decentes... Però, fins ara, les meves ocupacions tèbriques m'han impedit de davallar a la pràctica, per la qual, altrament, no em trobo gaire indicat.

Tanmateix, no hi cap raó que permeti de suposar que la nostra ciutat ha de renunciar en aquest punt a posar-se, encara que només sigui aproximadament, al nivell de les capitals europees, on—convé que s'hi fixin els senyors capitalistes—no paren de construir-se teatres nous. Se'n construeixen a París, se'n construeixen a Berlín, se'n construeixen a Madrid.

Amb els locals que funcionen actualment és impossible que ningú arribi a crear o a restaurar el gust de la comèdia. Fa tres segles, la gent s'avenia a gustar les emocions dramàtiques en un corral. Durant el segle passat, va tolerar encara que li fossin ofertes en barraques de fusta, més o menys guarnides i més o menys hospitalàries. Avui, any 1930, la paraula confort havent agafat un sentit força precís, fins a les nostres latituds, la gent no freqüentarà normalment cap sala d'espectacles que no li ofereixi un mínim de comoditat.

A Barcelona hi ha, avui dia, dues, potser tres, sales que per llur capacitat poden considerar-se com destinades a la comèdia parlada. Però l'una d'elles pateix l'handicap de la seva situació, l'altre de la seva misèria i la tercera, que, malgrat la cursileria del seu decorat i la mala distribució de les localitats, ha esdevingut la nostra sala d'élite, està monopolitzada per les companyies madrilenyes. A Europa serà difícil de trobar una altra capital d'un milió d'habitants que en aquest aspecte estigui tan mal servida com Barcelona.

Una campanya seriosa de redreçament del teatre ha de començar per aquí: per la construcció de locals decorosos. No és pas indispensable que tinguin façanes majestoses i improductives. Poden perfectament ocupar el cor d'un edifici destinat a despatxos o habitatges. L'essencial és que reuneixin condicions d'intimitat, de benestar i de bona acústica; que estiguin ben situats, al peu de vies expedites per a la circulació; que l'escenari contingui un utilatge realment modern.

Dies ençà circulava per Barcelona la nova que l'Ajuntament pensava destinar el teatre del Palau de Projeccions a teatre municipal. L'Ajuntament, com a entitat moral que és, no pensava res. En tot cas eren alguns dels seus regidors o dels seus funcionaris els que aspiraven a adjudicar-li la paternitat d'aquesta idea. Mala idea? Bona idea? Si, com sembla natural, es tracta d'oferir un estatge digne al teatre català parlat, al teatre de vers, per dir-ho en l'argot dels escenaris, mala idea, pessima idea. A part l'emplaçament que no és gens bo, ara com ara, hi ha el caràcter i les dimensions de la sala, que la fan enterament impròpia per aquest gènere. El teatre parlat, que temps ha va renunciar a la màscara, al coturn i al ressonador, necessita una sala de dimensions reduïdes—exactament les que permeten una audició i una visió normals—. Cada espectador, seient al seu lloc, ha de sentir perfectament tot el diàleg, dit en veu natural, i ha de veure les expressions del rostre dels actors. Cap d'aquestes condicions no té compliment a la sala en qüestió... Pot servir pel gènere líric, per la revista de gran espectacle; no pot servir per a la comèdia moderna. S'hi moriria de fred.

CARLES SOLDEVILA

Visites als escenaris

Camila Quiroga

Acabada la seva actuació al Poliorama, l'actriu argentina Camila Quiroga passà al Tàlia. L'anàrem a veure, per fer-li algunes preguntes.

—Vaig començar a tretze anys. Feci constar, però, que els meus pares no eren artistes, eren una família molt respectable, vinguda d'Itàlia i que s'havia instal·lat a Buenos

Camila Quiroga en el paper de Casanova

Aires, on jo vaig néixer. El meu art no ha tingut mai ni professors ni directors. Des del començament he estat jo sempre directora de companyia i a l'Argentina el primer lloc del teatre ha estat meu des del moment en què vaig trepitjar les taules.

«La meua vida d'actriu ha estat sempre igual. Primera actriu al començament, amb un prestigi cada dia en augment a mesura que els anys han anat passant; fa catorze anys que existeix la meua companyia, catorze anys que no m'he preocupat de res més que de treballar i triomfar.

Preguntada sobre els seus autors preferits, diu:

«No puc respondre concretament a la seva pregunta, perquè és impossible seleccionar els autors del teatre castellà. No tinc preferències, perquè tots tenen bo i dolent i a mi tot el que és bon teatre m'interessa, mentre que del dolent no m'en recordo. D'autors catalans en coneix alguns, entre altres em plau esmentar l'Ignasi Iglésies, amb el qual erem molt amics i admiradors mutus. També coneix molt l'obra de l'Angel Guimerà i de l'Adrià Gual. El públic barcelonès és intel·ligent de debò en el teatre, sap apreciar els mèrits corresponents a cada actor; comprén el que veu i sap escoltar, una de les qualitats més difícils de trobar en segons quins públics d'arreu del món. He restat molt agraïda i satisfeta d'ell.

«Anècdotes d'entre bastidors? No en tinc ni una per explicar.

—Què pensa del teatre català o castellà, indistintament?

«Evidentment, el teatre passa per un període de crisi del qual fins els més profans s'han adonat. Jo crec que la causa d'això no és precisament a l'esport a què devem atribuir-la, ni tampoc a la manca d'afició del públic, que continua anant al teatre amb la mateixa assiduitat d'abans, sinó a la disgregació dels bons conjunts que resta eficaça a l'incertesa interpretació de les obres i admetent que els autors denoten certa indiferència i cansament, un dels factors més importants pels quals s'explica la decadència de llurs produccions, s'excusa amb la poca confiança que regna en els conjunts que presenten les companyies dramàtiques encarregades de l'execució, que molt sovint resulten veritables executors de l'obra i del prestigi de l'autor.

«De modes i de feminisme m'en preocupo molt poc. Porto allò que la modista m'aconseïa com adequat. Ara diuen que les fal·lides s'allarguen, doncs trobo molt bé anar llarg, com fins ara he considerat molt pràctic anar curt. De feminisme, crec que la dona deu procurar conservar sempre aquells atributs femenins que són els que la idealitzen als ulls dels homes, fugint d'aquestes extravagàncies que l'empenyen a una demoralització espiritual deplorable.

Parlant de cinema, «doña Camila» em diu:

«No puc creure mai que el cine mati el teatre, particularment ara que amb motiu d'haver-se tornat sonor acusa un retrocés de quinze anys en l'argumentació de les pel·lícules. En els seus començaments, el cine no era més que una demostració plàstica de les seves escenes. Les revistes cinematogràfiques sonores que es representen avui, no són més que allò mateix, modernitzat una mica. L'èxit actual del cine sonor és transitori, degut a l'anhel amb que el públic va darrera la renovació de totes les coses. No crec que això sigui causa de la decadència del bon teatre, ja que les gradacions de l'emoació i el matis del verb no l'arribarà a obtenir mai el cinema.

«No puc dir que em desagradés dedicar-me al cine, perquè precisament ja m'hi he dedicat. A Buenos Aires vaig muntar un estudi cinematogràfic molt important, anomenat «Quiroga-Film», on vaig filmar unes deu pel·lícules com a protagonista.

L'actriu té pressa. Donant per acabat l'interrogatori, s'alça i m'ofereix la mà en senyal d'acomiadament.

CARME NICOLAU

Conversa amb en Trias, empresari del Teatre Nou

Enfront del teatre Nou dos homes es saluden. Un d'ells és l'empresari del teatre.

—No hi ha res de nou per a la temporada pròxima?

—Fer líric català, si puc. Majorment quar els projectes de fer-ne al «Tivoli» s'han esfumat. A propòsit: no sabeu que un dels capitalistes d'aquesta campanya era En Samitier?

—Fer líric català seria la meua il·lusió. Crec, demés, que pot ésser un bon negoci. Adhuc compto amb una obra d'En Sagarra musicada del mestre Vives. És important, però no n'hi ha prou. El problema de les obres és el primer que es presenta difícil sempre que s'ha intentat fer teatre líric català... Si de cas començaria amb aquesta.

—Bon començament.

—I tal. Però, després, què? En Vives fa molts anys que té intenció de posar música a *Les joies de la Roser*. No ha passat, però, de la intenció. En tinc també d'en Mora. No ho feu córrer. Només en posaria una. Aquest autor és dels que sap tocar la flaca al públic. Però és perillós abusar-ne.

—Digueu-me, A què és degut que cada vegada que s'intenta realitzar una campanya de líric català escassegin les obres?

—Em feu una pregunta delicada. No obstant, procuraré respondre-la. En primer lloc ací no tenim un teatre líric constituït, que funcioni normalment, com el de vers. Per tant, el llibretista i el compositor d'aquest gènere gairebé no existeixen, o els manca, en tot cas, aquell *savoir-faire*, exclusiu dels que es dediquen a aquest gènere. El gènere líric és una cosa a part, que cal conèixer. El que en sap un niu és el mestre Vives. Els altres, quan se'ls presenta ocasió de musicar una obra, es desboquen i en fan un gra massa.

—Jo tinc una mania, vegeu. Si fos músic, en lloc d'empresari, ja ho hauria fet. Posar música a unes quantes obres d'en Pitarrà. *La Dida*, *El ferrer de tall*, etc. Tenen color i situacions. Una d'elles, *El castell dels tres dragons*, podria resultar una obra bufa molt divertida. A base d'aquestes obres bastiria una temporada de líric.

—...

—El teatre d'en Pitarrà, per mi, és el que té més color. Per al meu gust és el més a propòsit.

—El dels altres autors no es presta tant. En Guimerà resulta gris. L'Iglésies, negre. En Rossinyol, blau. Aquest és el que es presta menys de tots. Del seu teatre hom no en pot separar mai l'autor. És troba sempre barrejat amb l'obra.

—M'estue resultant un filòsof...

—No ho cregueu. Sóc només un home pacífic que fa d'empresari. Ara bé. Si un hom té un teatre obert i el públic no hi va, ha de rumiar molt.

—Digueu-me, doncs. Vàreu haver de rumiar molt l'hivern passat, quan la temporada de l'Enric Borràs?

—Molt. Més del que us penseu. Justament em ve d'aleshores aquest vici. I em penso que n'he tret profit. Vaig aprendre una cosa que em valdrà per experiència.

—Quina?

—Que no s'hi val a confondre l'arqueologia amb el teatre.

J. P.

TEATRE NOU

Companyia lírica del mestre

SERRANO

DIVENDRES, ESTRENA DE

La Dolorosa

opereta en dos actes, del mestre

SERRANO

per l'eminent tenor

Emili Vendrell

EL CINEMA

INFLUENCIES

Sembla que una obra d'art, com més artística és, més independent es troba davant les circumstàncies de temps i espai que l'han vista néixer. Com diu justament Reverdy, les obres que s'inspiren massa en l'esperit de llur època, moren amb l'època que les ha vistes néixer, i avui que la manca d'invenció és posada com una virtut heroica i l'exactitud realista més mortuària com una norma estètica, tota noció

pintades por Boticelli tindrien entre els entusiastes d'Evelyn Brent o de Greta Garbo. Resumint, doncs, la fidelitat de les pel·lícules en referir-se als costums, restringeix notablement llur possible influència. I, no obstant, aquesta influència és clamada als quatre vents per moralistes, sociòlegs, estadistes, etc. Cerquem, doncs, la natura d'aquesta influència.

Aquesta influència pot recaure sobre les

De l'adaptació de «La dona de Stephen Tromholt», de Sudermann

d'un gran art sembla esvair-se de la consciència contemporània.

Les plantes prenen la seva alimentació en els excrements i el fang, i de la metamorfosi a que sotmeten tan baixa matèria resulten flors oloroses i de bon veure. L'artista, en la seva més transcendental missió, procedeix així; pica els materials en la vida real per a posar una nova realitat. No falsifica pas en procedir així, per la senzill raó que és la vida real la que està falsejada i ell no fa sinó restituir-ne l'ordre profund, ordre obscur als molts i clar al poeta.

La influència de l'art entès d'aquesta manera sobre els públics, és una influència d'orientació. L'artista en ajudar l'home a pendre no sols consciència de les coses, sinó a judicar-les justament, indica una orientació, una norma de vida i ensenya un camí de superació. A aquest gran art va el nostre amor més intens i més constant. Ell supera, sense anular-lo, l'altre: l'art menor del qual aquí devem ocupar-nos.

Tota la nostra tasca literària d'aquestes pàgines indica una admiració, una adhesió al gran fet modern: el cinema, i el cinema pot, deu més ben dit, aspirar a la màxima qualificació. Però és el fet que considerat ara no el cinema en si, sinó el fet concret de les pel·lícules existents, el cinema es revela com una activitat d'una inspiració estètica exageradament esclava de l'època i del moment. A un producte que no fa sinó transcriure la vida com un dictat, quina alta influència no tindrà tan diferent d'aquella que assignàvem al Gran Art!

Preguntem-nos com pot influir un espectacle que no fa sinó reflectir allò que pretén influir. És el mirall que ens torna el nostre reflex. Aquest realisme del cinema neix de la seva pròpia condició, li cal figurar i d'una manera visible, que és de totes la més concreta. El que pretén comunicar-nos, rostres i corbates, mobles i cotxes, tot són coses de l'any 30. I si convenim que les coses més importants són comunes entre l'home que va al bar i el grec que anava al gimnàs—justament com més importants més comunes són—, convenim també que en un sentit més accessible i més immediat, en un sentit doncs—un xic arriscada és l'afirmació—més pràctic, quant a les exigències sentimentals del moment, aquelles frivoltats tenen una considerable importància. Voldríem veure l'èxit que les noies

característiques mateixes del film. Un escriptor deia humorísticament que de tant anar al cinema la gent es tornaria muda. D'aquest mal esdevenidor, el cinema, en trobar la veu, ens en ha alliberat. Resta el fet que la constant assistència a les sales obscures en presència d'espectacles on la gesticulació és el màxim factor expressiu, encomani a la gent l'habitud de gesticular cada cop més. És incontestable que una observació minuciosa descobreix al nostre entorn molts gestos que senten el cinema. El cinema és en principi una escola de dansa, en el sentit més ample que comporta aquest mot.

En la vida una exacerbació del gest fóra indesitjable; diguem-ho clar, representaria una moviment retrògrad.

Però la importància especial del cinema, o millor dit de les pel·lícules, està en llur funció de transmissió i difusió de determinades activitats o formes de la vida social.

Algunes formes de la vida social, per un procés que cal assenyalar com de selecció enfront de formes correlatives, tendeixen a difondre's i a imposar-se a la llarga. Uns quants inventors les implantaren i els altres, per imitació, les adopten. Els films acceleren ràpidament aquest procés de difusió.

Ben comptades són les persones capaces d'originalitat. La vida de la majoria d'elles es compon de sentiments i actituds copiats. La vida social és la primera escola, l'art modern n'és la segona i ben influent.

Quantes dones no s'hauran imaginat adúlteres en sortir de la lectura de Flaubert! Qui nedarà si no hagués vist fer-ho? I el cinema, havent assolit un grau de difusió d'una enormitat com no n'hi ha altre exemple per cap altre espectacle, es troba ésser el vincle de certes formes socials que fan així llur camí a través de les multituds a una marxa vertiginosa.

Ara no creguem que la gent, del fet d'ésser la majoria lleugers i frívols, surtin del cinema indemnes de tota influència. Certs espectacles han estat vistos, i res no és vist endebades, res no es perd en l'esperit i tot és matèria, fermentacions futures.

La nostra sensibilitat l'exposem inconscientment cada nit al cinema, la nostra sensibilitat, amb la qual després hem d'anar a l'encontre de les coses reals. Quants sentiments als quals el cinema mostra immunitat; tendències que ha fet avortar i, pel contrari, desigs que ha promogut, neguits que ha suscitat; qui pot vamar-se d'ésser conscient de tot això, de les coses que deixem en el cinema, i del que ens en emportem?

Si la majoria de films com a creació són caducs, aquests mateixos films com a espectacle que multipliquen a una escala fantàstica les coses vistes, atempten a la nostra sensibilitat d'una manera com sols un gran moralista podria fer-ne el diagnòstic.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Harold i el film parlant

L'opinió d'Harold Lloyd és que el veritable film parlant ha de tenir la seva originalitat pròpia i no acontentar-se d'ésser una adaptació d'una obra—comèdia o novel·la—d'èxit.

El *scenari* ha d'ésser escrit especialment, i és per això que Harold treballa actualment un tema inèdit que serà el seu veritable primer film parlant, perquè *Quin fenomen* encara era concebut segons les regles del cinema mut.

El seu pròxim film, que es desenrotllarà principalment a mar, serà fet amb la preocupació que el diàleg no contrariï o aleteixi mai el ritme accelerat de l'acció.

Actör sense saber-ho

Tal com hem llegit l'anècdota, la transcrivim.

Quan George Bancroft passava les seves vacances a Europa, es passejava un matí per Unter den Linden, de Berlín, quan tot d'una, sis policies d'uniforme s'aturaren davant seu, el saludaren, se li posaren tres a cada banda, i tots set agafats del braç continuaren el passeig. Els passants contemplaren rient l'espectacle, i Bancroft seguia dòcilment pensant que es tractava d'una de tantes coses com han de suportar les celebritats. Però un soroll familiar, que venia de darrera uns arbres, li aclarí la situació.

Sense saber-ho, Bancroft havia fet un paper en un film, sense contracte previ ni cap formalitat!

Un nou film de Paul Fejos

Es titula *Erik el misteriós*, i té per protagonista Conrad Veidt. Erik és un gran il·lusionista, amb dos «partners», una noia que ell estima i un xicot que li fa d'ajudant. Els dos homes són rivals respecte la dona. Intervé un tercer home, i la noia se n' enamora. A Nova York, on Erik dona una sèrie de representacions, els dos enamorats es prometen. Erik no diu res, però s'arregla perquè el seu ajudant mati el rival en el curs de la representació. En el curs del procés, «davant la desesperació de la noia, es suïcida».

J. P. Coutissou reconeix en la tècnica de Fejos tres qualitats: ritme, composició i joc dels intèrprets. Ritme ràpid, vivent, sense allargassaments, ben servit per hàbils sobreimpressions. Composició que extreu tota la intensitat possible dels menors gestos, sense cap banalitat, sense efectes volgudament recercats, sinó resultant dels mitjans esmerçats. Joc dels intèrprets, no sols de Veidt, ans també dels actors secundaris.

El mateix crític diu que aquest film és una obra perfecta, alguna cosa en el domini del cinema com un sonet de Baudelaire en la literatura.

Els drets d'autor dels films

En el Congrés de l'Associació literària i artística internacional, celebrat recentment a Budapest, com deïem fa alguns dies, s'ha discutit la qüestió dels drets d'autor al cinema.

El dret d'autor, com repartir-lo? Greu qüestió. El delegat americà exposà que per a tot un film calia una col·laboració comprenent: el director de la producció, el cap del *studio*, el supervisor, l'adaptador, el retallador, el dialoguista, el compositor, els *gagmen* o recercadors de troballes, el distribuïdor, els artistes, el decorador, el vestidor, l'operador.

El garbuix s'ha arreglat així: l'autor original és el creador de la idea (un novel·lista, un contista, un *scenarista*, és a dir, l'autor del text). El compositor de la música també és un autor original. Aquests dos són els que cobren la part d'autors. S'estableix una segona part, la de productor, que comprèn l'animador de totes les tècniques del film, el qual cobra una part dels drets i la reparteix entre els seus col·laboradors.

Francesa, i no americana

Dolly Davis, encara que pel nom no ho faci sospitar, és francesa i no pas americana. Però tothom la pren per tal i no per filla del mateix Montmartre, com realment és. Fins els mateixos diaris francesos l'han tractada alguna vegada d'americana. Recentment, l'artista féu inserir, sobre aquesta qüestió, una rectificació en un diari parisenc. Però alguns americans residents a París no s'ho han pres bé. Un d'ells li escrigué una carta dient-li que no havia d'*humiliar el seu país* prenent un nom tan ianqui.

En un dels últims números de la revista il·lustrada *Le Mirail de la route*, apareixia a primera pàgina Dolly Davis, que havia pres part en una cursa d'automòbil, amb aquesta llegenda: «Mis Dolly Davis, la famosa *star americana de la pantalla*».

Dolly Davis està furiosa, diuen. —Quan no em prenen per americana, em prenen per una de les Dolly Sisters!

Potser que es posés el seu nom francès, i tot s'arreglaria.

El film italià

Soupault, el crític de cinema de *L'Europe Nouvelle*, en una recent estada a Milà ha assistit a la projecció d'un film italià de cap a peu: *El mes de maig*. En la darrera crònica n'explica l'argument, que és d'un melodramatisme extraordinari, és a dir, conclou, que és un film d'allò més dolent. No jutja tot el cinema italià per aquesta sola obra, però l'actitud del públic empassant-se la li fa sospitar que el cinema italià, tan cèlebre anys abans, està molt baix de forma actualment.

Aquest número ha passat per la censura governativa

INTERMEDIS

ANNA MAY WONG

Darrera vidres esmerilats de presomni, tu, Anna May Wong, dansarina. Tu, idol de bronze, vincladissa, menuda. Tu, T'haviem vist—lluny!—com un dia t'esquitllaves per l'angle d'un film de les *Mil i Una Nits*. T'haviem vist, com un altre dia dansaves damunt una taula de cafè-

arribar a fingir aquesta innocència d'ànima que es deixonda; aquesta impura llangor que és un esquer i una criminal confiança per l'amant. Aquesta mestriola habilitat d'engany, apresa del seu sexe i d'un atavisme llunyà que ve d'esclaus fuetejats i de capbucadors de port.

La insinuació d'Anna May Wong té tot el criminal esllanguiment que us torba per sempre més. L'acompanya la llusor tràgica de les dents, que pretén neutralitzar la ingenua gràcia infantil de la seva boca. L'odieu mentre us arrossega fins al fons de les seves tenebres amb dimonis angulosos, mongòlics, amb grans bigotis, amb grans cel·les, amb ulls espaventables, espurnejants! Dimonis d'eines delicadíssimes, finament penetrants, brodatadors de flors de sang. Eines que es troben miraculosament a la mà dels qui es fan «harakiri».

Mentrestant, Anna May Wong fa rellicar la corba deliciosa de la seva dansa. El seu cos ondula i es retorç; o s'inclina com un jonc; o es posa rígida i recte com una llança. No sentim la música. Deu ésser una música de citres i de gongs, música de percussió, sense fregaments angulosos de cordes; drings de picarols, de campanetes de plata, de triangles, de martells. Música transparent, sense cortines vellutades al fons. I sense tendresa. Música de vidre, amb nua metàl·lica, de clavicèmbal. On el compàs és portat per un so de fusta repiquejada.

Mentrestant, Anna May Wong té un somriure electritzat als llavis i els ulls oberts mig tancats, mig adormits de música. Ara és una figura mecànica, un objecte harmònic, una joguina.

Però es desvetllarà tan bon punt la música transparent sigui morta i s'ajegui damunt la tova tenebra d'un silenci carregat de perfums. Aleshores tornarà a irradiar malefici.

A *Piccadilly*, Anna May Wong ha mort. L'han assassinada—escanyant-la amb el seu cabell, amb la corda d'esclavatge que era el seu cabell—. Moments abans de morir hem vist mig rostre de la dansarina. L'altre mig l'amagava l'ombra negríssima, brillant, del seu cabell. Un sol ull resplendia, com una brasa de llum negra. Un ull ple d'esgarifós espant i—encara!—de seducció. Després era morta per una mà d'Home Gelós.

Al seu enterrament hi anem tots amb el cor estripat. Va dins una caixa de nacre i la volten tots els objectes de la Xina de pandereta: collarets de vori, teles amb ocells fantàstics i joncs viatgers; miniatures, i un ventall de fusta finíssima amb un palanqui, una princesa, un riu i un pescador pintats de blau, plata i color taronja.

GUILLERMO DIAZ PLAJA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Fontbernàt
Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

0000000000000000

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4
BARCELONA

✱

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

LES ARTS DISCOS

ACTUALITATS

Incident a l'Acropolis d'Atenes

Elogi de la violència

Segons la premsa local, el nostre alcalde rep moltes indicacions demanant el trasllat de la font instal·lada davant el restaurant *Ambassadeurs*, de l'Exposició, al centre de la plaça de Catalunya.

En el número 53 de MIRADOR (i excuseu-me l'auto-referència) vaig exposar aquesta

quadro, fa aparèixer en relleu les desigualtats de la superfície i determina les diverses tècniques individuals dels artistes.

Sota aquesta il·luminació obliqua rasant, l'empastament dels colors es presenta en forma de capes primes o espesses, amb disposició uniforme o irregular.

Aquesta coneixença de l'estructura de l'empastament—segons el doctor Pérez—conduïx a la psicologia del pintor.

A més, hi ha també l'utilitat adequat per a la investigació. És el «pinacoscopi», inventat pel mateix doctor, el qual és un microscopi amb un sistema d'il·luminació per aplicar la llum obliqua.

Totes les investigacions de la pinacografia seran practicades en el laboratori que —gràcies al mecenatge del senyor i la senyora de Mainini—aviat s'instal·larà en el Museu del Louvre.

Esperem, amb força interès, els resultats d'aquestes investigacions.

Ja cal que s'afanyin els falsificadors i col·loquim, ben aviat, llur producció, si no volen caure a les mans pinacogràfiques del senyor Fernando Pérez.

Dibuixos de Joan Comelleran exposats a les Galeries Dalmau.

Entre les noves signatures pictòriques que han aparegut durant la present temporada, la de Joan Comelleran ha estat de les més remarcables.

Després de la seva exposició de pintures a la Sala Badrinas, ara ens mostra uns

excellents dibuixos acolorits, un dels quals reproduïm.

Si haguéssim de fer comparances, probablement retreuríem l'agilitat d'un Duiyoy de Segonzac i l'estructuració de l'escultor Rebull, però deixant de banda possibles coincidències, Comelleran demostra, amb aquests dibuixos—i amb més claredat que amb les teles anteriors—la sensibilitat afuada del seu temperament. Aquesta frase —com tantes d'altres—són aviat engedegades per resumir, tot seguit, el nostre entusiasme per l'obra de l'artista. Millor, doncs, que continuar el merescut elogi, serà recomanar a tots els lectors la visita a les Galeries Dalmau, on s'exhibeixen aquests dibuixos.

A alguns veïns de la Barceloneta sembla que no els agrada l'emplaçament del futur edifici de l'Escola de Nàutica tal com es projecta en el pla de Reforma interior elaborat per l'arquitecte senyor Vilaseca, en el qual es situa l'edifici a la banda baixa de la plaça de Palau. Creuen que aquest nou edifici desmollaria llur barriada, perquè restaria menys visible amb el tancament visual de la plaça esmentada.

Al meu entendre, estan en un error. En aquest projecte, la simpàtica barriada dels mariners està suficientment acordada amb la plaça de Palau per dos amples ramals al voltant del nou edifici projectat, la construcció del qual solucionaria la formació definitiva d'un costat de la plaça. Perquè l'actual configuració de la plaça de Palau no té, en aquesta banda, cap solta.

I per a corregir aquesta deficiència urbanística, el senyor Vilaseca ha emplaçat un gran edifici que destina a una futura Escola de Nàutica.

Un quadro de Rafael, figurant la Verge, el Nen Jesús dormint i Sant Joan, s'ha trobat esmentat en un inventari de la família Piccolomini, entre els presents de boda d'una noia d'aquest nom. Llegim a la premsa italiana que des de la descoberta d'aquest document, que ha fet el professor Gennaro Monti, de l'Acadèmia Reial de Bari, tothom busca aquest quadro, del qual s'ha perdut el rastre des del segle XVI.

Un Rafael no és pas cosa que es trobi cada dia. Pensem que fóra sorprenent trobar-ne un d'autèntic, en plena era de les falsificacions i atribucions aventurades.

MÀRIUS GIPREDA

A. M. B.

Sembla que tot vagi com una seda, a l'Acropolis d'Atenes. Dirieu que l'acord més absolut s'ha establert entre els crítics d'art, el Baedeker i els visitants d'aquell lloc sublim. Quan hi arribeu, aneu de dret a allò

llurs evolucions, i van comprant, inalterables, les targetes postals, i si a mà ve, col·leccions de segells de correu, perquè les que es venen a l'Acropolis tenen fama mundial. Però en recordo que, al meu company de viatge Reventós i a mi, se'ns havia encomanat, en sortir per sota dels Propileion,

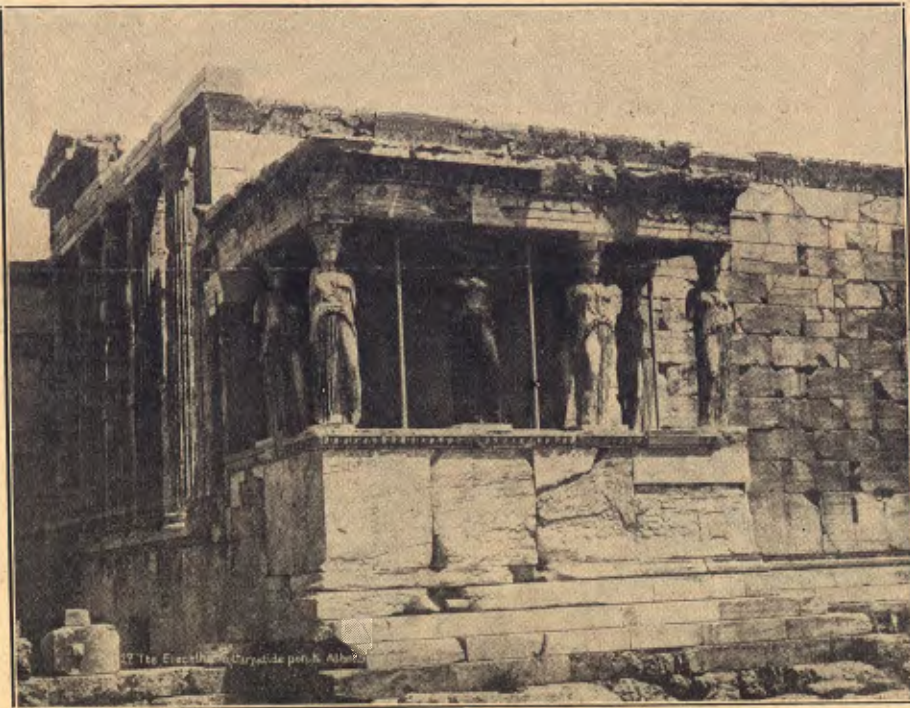

L'Erechtheion

que, de comú acord, els altres i vosaltres mateixos, us heu assenyalat com a divinitat estètica: el divi Parthenon. Les nord-americanes fan ressonar el seu pòrtic amb les veus inacabables de llur coral «The most perfect in the world». Fa tants d'anys que us heu sumat a aquestes idees, que el cor

un cert somris, del qual vàrem restar agraïts a la mitja rialleta de l'Erechtheion.

Ara, que una persona que em deu voler bé (o mal, que ve a ésser el mateix) m'ha dut d'Atenes unes fotografies molt ben triades d'aquest Erechtheion, m'ha tornat a l'esperit la història de l'incident de l'Acropo-

Un aspecte de l'Erechtheion

no us sobta: el trobeu normal. Després, associats de veure com sempre heu vist, comenceu de mirar pel vostre compte, que en diuen.

A la vora del Parthenon, el noble edifici d'òric, ple de dignitat segura d'ella mateixa (o bé que ho sembla), es troba un altre temple, curiosament graciós. Tothom el coneix, com coneixem certes persones, en societat, amables, agradoses, fines i de cert esprít, però que no fan el primer paper. El temple en qüestió és l'Erechtheion, el jònic Erechtheion, amb tota la seva finor. Al costat de la pose magistral del Parthenon, ell fa una mitja rialleta, una de les més pures mitges rialletes de l'Atica.

I no passa res més; l'incident no provoca cap conflicte sorollós ni desordre públic. La dracma no baixa més del que, pobreta!, ja ha baixat. Els turistes no es torben en

lis. Hauria pogut callar-me-la, o, al contrari, fer-ne un article molt profund i magistral, que potser hauria titulat «Ironia i Arquitectura», o altra cosa igualment important. Entre callar i cantar a grans veus, he triat escriure aquesta noteta que, per la seva poca transcendència, no passa d'ésser un *fait divers* de la premsa local de l'Acropolis d'Atenes.

NICOLAU M.ª RUBIÓ I TUDURI

Avui, tot incita a la violència. La violència s'agita, amenaçadora, dins l'ambient. Olorem la violència. Palpem la violència. Masteguem la violència. La violència està en l'aire que respirem. La violència ens persegueix, implacable, obsessió, pertot arreu. Al carrer, al tramvia i al «Metro», on els nervis, exacerbats i susceptibles, aprofiten totes les avinenteses per a produir-se rabiosament. Respirem la violència, la boca tancada, els narius dilatats, fins a omplir-nos en els pulmons. Al camp de futbol, on públic i jugadors combreguen en un vast anhel de brutalitat. A la sala de boxa, on la bestialitat salta les cordes del ring i s'apodera dels espectador enfollits. Al bar, on la virulència de les mixtures excitants s'alça a l'agressivitat estimulante dels ritmes negres. Respirem la violència, la boca tancada, els narius dilatats, fins a omplir-nos en els pulmons. La violència ens persegueix, implacable, obsessió, pertot arreu.

A tot arreu, menys a les sales d'exposicions. A les sales d'exposicions, l'espectador trepidant, agressiu i àvid de violència, ensopega, furios, amb l'única excepció de la regla general: les manifestacions febles, anèmiques i impotents d'uns éssers mesells, tísics i castrats.

Dreçat violentament contra aquest art d'eunucs, però, hi ha l'art que ens colpeja amb tota la violència de l'època. Hi ha un Picasso, la violència-típus, l'estuprador magnífic que viola, amb fúria de salvatge, els tòpics pictòrics imperants i les lleis artístiques seculars. Picasso, l'assassí meravellós de la pintura. Picasso, que, ell tot sol, és resum i compendi del foc, de la passió, de la violència—tota la violència infinita—de la raça andalusa, les dones de la qual, segons la cobla, no s'embraguen si no és d'auguardent.

Dreçat violentament contra aquest art d'eunucs, hi ha un Joan Miró, també. El català feréstec i agressiu, que perfora l'esperit de l'espectador dels seus quadros amb línies incisives, fines i tallants com un coltell, la terrible agressivitat de l'art de Joan Miró no m'ha aparegut mai tan clara com en veure reproduïdes les seves teles a *Cahiers d'art*, al costat de tots aquells Masson i Beaudin, víctimes del *charme* afemellat i de la mansuetud de llur raça impotent. Com punxaven aquells *Interiors holandesos*, esmolats i incisius, al costat d'aquells febles pintoretcs, esllangits i pàl·lids, inofensius! Confrontació que semblava feta a posta per a donar un relleu més pronunciat a la terrible energia de l'art de Joan Miró.

Dreçat violentament contra aquest art d'eunucs, hi ha, encara, un *Chien andalou*. Veritable incitació a la brutalitat. Giménez-Caballero, en parlar d'aquest film cruel, ha llençat els mots de: *abraxa animalia, violència taurina...* Exacte. Molt exacte. Exactíssim. El *Chien Andalou* té tota la bravata apassionada, tota l'animalitat sinistra, de les curses de braus, explosió viril de la triple violència de públic, torejador i brau.

Avui, tot incita a la violència. La violència s'agita, amenaçadora, dins l'ambient. Olorem la violència. Palpem la violència. Masteguem la violència. La violència està en l'aire que respirem.

SEBASTIÀ GASCH

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

—Què feu a dalt d'aquest cirerer?
—Es que he caigut d'un aeroplà...

(L'Intransigent.)

—Has fet molt mal fet, això de casar-se abans d'un any de la mort del teu marit.
—No s'ho prengui així, mamà; una altra vegada ja esperaré més temps.

(Le Rire.)

El fotògraf aficionat. — A veure, Elisa, somriu una miqueta.

(Candide.)

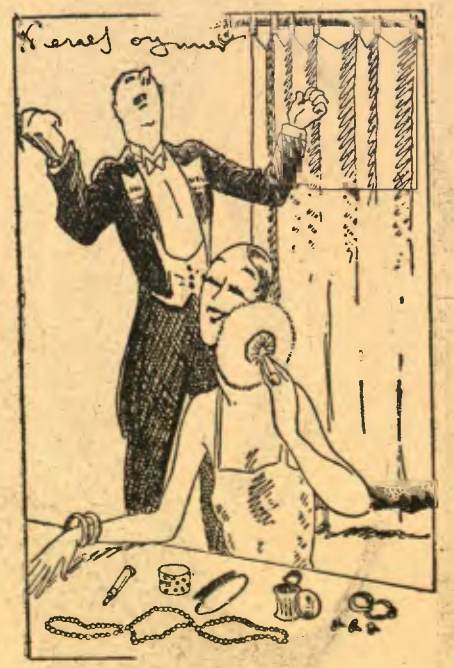
—Maleit siga! He deixat el cotxe tancat i ara he perdut la clau!
—No t'amoinis. Com que fa bona nit, anirem al seient del darrera.

(The Humorist.)

—Demanar caritat, amb una barba com aquesta! Per què no us la venguéu a un fabricant de pinzells?

(London Opinion.)

—Don't pressa, farem tard com sempre.
—Es igual; el primer entreacte no és mai interessant.

(Ric et Rac.)

Art Antic
i Modern

MOYSEION

Archs, 6
Entressel
Tel. 22659

Exposició de Barcelona 1930

Oberta des de les 9 del matí fins a les 2 de la matinada - Preu d'entrada al recinte : 1'05 pessetes

IL·LUMINACIONS I FONTS LLUMINOSES

des del capvespre fins les nou, i de les deu i mitja fins les onze i mitja

PARC D'ATRACCIONS

OBERT FINS LA HORA DE TANCAR L'EXPOSICIÓ

AVUI, DIJOUS NIT, A LES 10

Palau de Projeccions

Festival «Joan Manén», «Orquestra Pau Casals» i Solistes. Direcció:
Mestre Joan Manén.

Preus: Butaques platea, 4 Ptes., Butaques pis, 3 Ptes. Palcos, 25 Ptes.

TEATRE GREG

PRIMER FESTIVAL CLASSIC D'AUREA DE SARRA

POBLE ESPANYOL

DISSABTE VINENT

Verbena organitzada pel Sindicat Professional de Periodistes

DIUMENGE VINENT

Concurs i mercat de fruites del temps, organitzat per la Federació de
Sindicats Agrícoles de la Comarca del Llobregat

PROXIMAMENT

Representacions excepcionals de Teatre Japonès. Tragèdies. — Comèdies. — Mímodrames. — Danses del repertori «Kabuki» (segle XVIII), el més pur art d'Orient a
Barcelona. L'Espectacle oriental que es l'admiració d'Europa i Amèrica. EN EL PALAU DE PROJECCIONS

EL DIA 13 DIUMENGE, A L'ESTADI

Gran Festival d'Orfeons de Catalunya

Des del dia 3 al 7 inclúsiu, estaràn a la venda les localitats per aquest Festival que es sol·licitin per a les poblacions de fora de Barcelona

Preus: Tribuna principal, 5 Ptes. Tribuna lateral, 4 Ptes. Seients fixes Sur, 3 Ptes. Entrada general, 2 Ptes.

A les deu notabilíssimes característiques
que determinen l'extra qualitat del neumàtic

INDIA

Superior al millor

cal afegir avui la nova patent

“SAWTROOH TEDLOCK”
(Pany de dents de serra)

amb la qual es fa impossible el desprendiment
de la banda de rodament

Les patentades característiques

INDIA

fan possible la fabricació
en exclusiva de l'article
de la més alta qualitat
que la indústria coneix

Representant general
per a Espanya

A. CAR

P. de Gràcia, 99 - Rosselló, 234
Telèfon núm. 73992 - Barcelona

FLIT

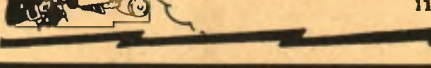
Mata los insectos
más rápido.

FLIT

Desconfie de las
imitaciones.

FLIT

Bidón amarillo-
franja negra

—Estic molt disgustada. No m'has regalat res, avui que faig vint-i-sis anys.
—Vint-i-sis? Així ja t'ho vaig regalar l'any passat.

(London Opinion.)

—Bé, Bucéfal, que vols saltar o no? Ja és la tercera vegada que salto jo sol!
(Judge.)

Useu pel cap

Loción ViVina

Enforteix el cabell

No cura calvos,
però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99,9% DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a
Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO
SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó
i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris
i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOME-
TRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTÒGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I
ADMINISTRATIU

Director
Carles Ossorio
personal tècnic-contables
Layetana-18-pral.B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albúmina, Llitais
ària (mal de pedra), Bronquitis parox-
ismals, Nefritis orbalas, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidora general

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMÓN, 123